Գրադարան

Ազգ
Azg

14 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2007 ՈՒՐԲԱԹ 231 (3883)

Հարձակում «Չորրորդ իշխանության» վրա

Դեկտեմբերի լույս 13-ի գիշերը, ժամը 04.30-ի սահմաններում, «Չորրորդ իշխանություն» թերթի խմբագրության մուտքը պայթեցվել է, ինչի հետեւանքով դուռն ամբողջությամբ վնասվել է: Պայթյունի հետեւանքով վնասվել են նաեւ խմբագրության պատուհանները եւ պահարանները: Հաղորդվում է, որ ոստիկանությունը տեղազննում է անցկացրել եւ կազմել արձանագրություն: Այսօր մի քանի քաղաքական կուսակցություններ հայտարարություններ են տարածել՝ դատապարտելով տեղի ունեցածը: Մասնավորապես «Օրինաց երկիր» եւ «Նոր ժամանակներ» կուսակցությունները տեղի ունեցածը համարել են բռնարար եւ բիրտ ուժի կիրառում լրատվամիջոցի նկատմամբ: Տեղի ունեցածի առիթով հայտարարություն է տարածել նաեւ մարդու իրավունքների պաշտպան Արմեն Հարությունյանը, վերջինս հանդուրժողականության կոչ է արել եւ հայտարարել. «Հաշվի առնելով նշված դեպքի կապակցությամբ ոստիկանության անհապաղ իրականացրած անհրաժեշտ միջոցառումների փասը՝ վստահ եմ, որ կձեռնարկվեն բոլոր անհրաժեշտ միջոցառումները մեղավորներին բացահայտելու եւ պատասխանատվության ենթարկելու»:

Հայ-թուրքական հարաբերությունների չկարգավորվածության պատճառը նախագահ Քոչարյանը չէ

Այլ՝ Հայաստանի նկատմամբ Թուրքիայի որդեգրած հակահայկական քաղաքականությունը

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Փետրվարի 19-ին Հայաստանում կընտրվի երկրի երրորդ նախագահը, իսկ նախագահական ընտրությունները 5-րդը կլինեն: Թվում էր, թե նախագահի պաշտոնում ՀՀ վարչապետ Սերժ Սարգսյանի, ՀՀ առաջին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի, ՀՀ առաջին վարչապետ, ապա եւ պաշտպանության նախարար Վազգեն Մանուկյանի պես պետական գործիչների առաջադրումը կբարձրացնի ընտրությունների մակարդակը, թեկնածուների ելույթներում սեւ քարոզչությունն իր տեղը կզիջի հանդուրժողականությանը, որն, ի դեպ, ժողովրդավարության գլխավոր սկզբունքն է, եւ գործը վիրավորանքների չի հասնի:

Դեկտեմբերի 8-ին Ազատության հրապարակում Տեր-Պետրոսյանի ելույթը, սակայն, գերազանցեց բոլոր ենթադրությունները: Թրքամետության մեղադրանքներին պատասխանելիս ՀՀ առաջին նախագահը բորենիներ է անվանել ներկա իշխանություններին, թուրքերին ստորաքարշորեն ծառայելու մեջ մեղադրել է հանրապետության բարձրագույն ղեկավարներին, ապա «անլուրջ եւ ոչ հեռատեսական վարքագծով» նրանց նույնացրել է թաքարմնողների հետ:

Մինչդեռ խնդիրը որեւէ պետական գործչի «թրքամետությունը» չէ, ոչ էլ թուրքատյացությունը, այլ Թուրքիայի հայկական քաղաքականությունը, նախկին եւ ներկա իշխանությունների մոտեցումը դրան, ինչպես նաեւ հայ-թուրքական հարաբերությունների չկարգավորվածությունը: Ակնհայտ է, որ թրքամետության մեղադրանքը, առավել եւս հայհոյախոսությունը չի կարող նպաստել ոչ միայն Թուրքիայի եւ Հայաստանի հարաբերությունների կարգավորմանը, այլեւ կարգավորման հարցը առողջ մթնոլորտում քննարկելուն:

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ելույթում նշել է, որ ինքն ի սկզբանե կարեւորել է հայ-թուրքական հարաբերությունների շուտափույթ կարգավորումը, ցեղասպանության ճանաչումը չի դրել Հայաստանի արտաքին քաղաքականության հիմքում՝ համարելով անժամանակ ու վտանգավոր, մինչդեռ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանն իշխանության առաջին իսկ օրից սկսել է հեռատեսական քայլեր կատարել ճանաչման ուղղությամբ, ստիպելու համար Թուրքիային տեղի տալ, բացել սահմանը, ավելի անկողմնակալ դիրք գրավել ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման գործընթացում:

Տես էջ 4

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ՎՐԱՑ ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐՆԵՐԻ ՀԵՏ

Վրաստան-Ռուսաստան «ոչ կոռեկտ» հարաբերություններն ազդում են Հայաստան-Վրաստան կապերի վրա

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
Թբիլիսի

Վրաց ընդդիմությունը դեռեւս նոյեմբերի 12-ին հայտարարեց, որ հունվարի 5-ի արտահերթ նախագահական ընտրություններին գնում է միասնական Լեւան Գաչեչիլաձեի թեկնածությամբ, եւ նրա հաղթանակի դեպքում երկրի վարչապետ կլինի Սալոմե Զուրաբիշվիլին, որը վերջին մի քանի տարին ապրում է Վրաստանում, ծնվել ու մեծացել է Ֆրանսիայում: Քալբատոնո Սալոմեն ընդդիմության հաղթանակի դեպքում կդառնա երկրի առաջին դեմքը, քանի որ նախագահության ինստիտուտը կհանվի՝ Վրաստանը դարձնելով խորհրդարանական երկիր: Ինչպես արդեն տեղեկացրել էինք, ներկայացնում ենք «Ազգի» հարցազրույցները հիշյալ անձնավորությունների հետ:

Լեւան Գաչեչիլաձեն Վրաստանի առաջին նախագահ Գամսախուրդիայի որդու հետ՝ Աջարիայի ճանապարհին

Ընդդիմության միասնական թեկնածու **Լեւան Գաչեչիլաձեի** խոսքերով, Վրաստանը հանդուրժողականությամբ բնութագրվող երկիր է: «Հին Թբիլիսիում հայկական ու վրացական եկեղեցիները, մզկիթներն ու սինագոգն արդեն տարիներ իրար կողքի են: Հավլաբարում, օրինակ, հայեր են ապրում, Խարփուխում ադրբեջանցիներ են ապրում, հարեւանությամբ վրացիներ ու հրեաներ են ապրում: Այս ժողովուրդների մշակույթները ներգրավված են վրացական մշակույթի մեջ: Հիմնականն այն է, որ այդ ժողովուրդներն ունենան լեզվական, արժեքային անկախություններ եւ ոչ մի բռնություն էթնիկ փոքրամասնությունների նկատմամբ գոյություն չունի եւ չունենա Վրաստանում»:

Միասնական ընդդիմությունը նոր է ավարտում նախընտրական ծրագիրը, որ կոչվում է «200 քայլ», որտեղ կներկայացվեն նաեւ Սամցխե-Ջավախեթիի ու մյուս տարածաշրջանների խնդիրների առնչությամբ մոտեցումները: Ընդ որում, ծրագրային դրույթների վրա աշխատում են ոչ միայն վրացիներ, այլեւ հայեր: Ծրագրվում են այցելություններ ինչպես Ախալքալաքի, այնպես էլ Նինոծմինդայի շրջաններ:

Խոսելով կրոնական հարցերից՝ Գաչեչիլաձեն նշեց. «Վրաց եկեղեցին կոնկորդատ ունի պետության հետ, բայց այն չի աշխատում: Մյուս եկեղեցիների կարգավիճակի եւ խնդիրների մասին ես դեռ չեմ խոսել, միայն նշեմ, որ ես կպաշտպանեմ այդ եկեղեցիների անկախությունն ու հարգանքը նրանց հանդեպ»:

Տես էջ 8

Սպառողների շահերը պաշտպանված չեն

Ջրի, գազի, հեռախոսակապի եւ մյուս ծառայությունների որակը բավարար չէ

ԳՈՀԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

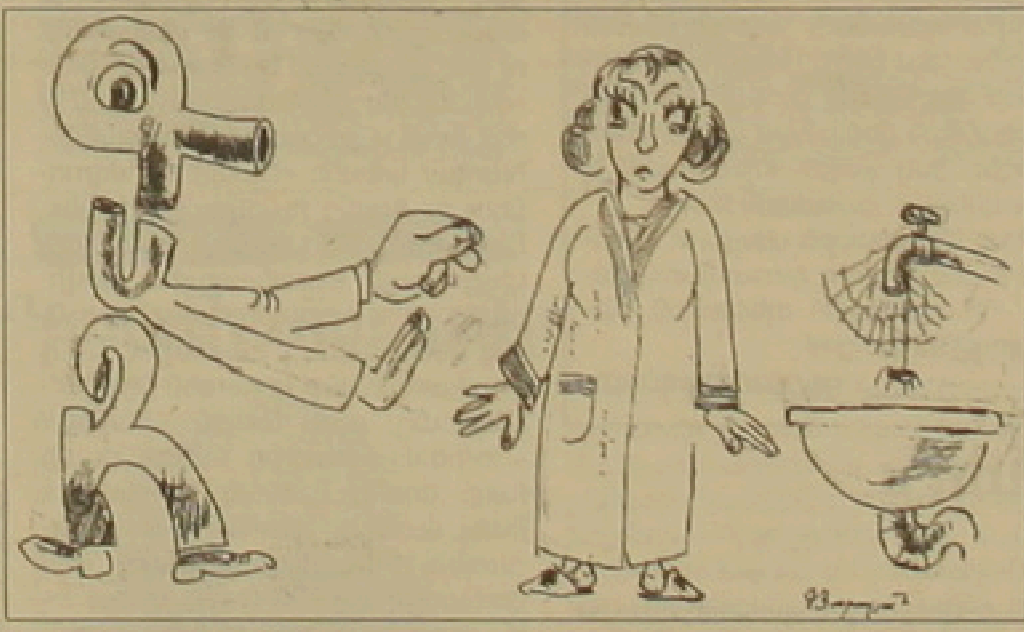

Հանրային ծառայությունների մատուցման բնագավառում անցնող տարում եղած ձեռքբերումներն ու բացթողումներն ամփոփելու նպատակով երեկ «Սպառողների ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը (ՀԿ) կլոր սեղան էր հրավիրել, որն, ըստ էության, փաստեց, որ Հայաստանում միայն գազամատակարարման որակն է լավ, իսկ մյուս ծառայությունների մասով վիճակը ողբերգական է: Թե ինչո՞ւ էր կլոր սեղանի շուրջը հավաքված գոնե երկու բանախոսների վերաբերմունքն այդքան ակնհայտ դրական, հատկապես «Հայռուսգազարդ» ընկերության նկատմամբ, դժվար է հաստատ ասել, սակայն նշենք, որ վերջիններիս դրական կարծիքը հիշյալ ընկերության նկատմամբ չկանգնեցրեց «Հայռուսգազարդին» ուղղված դժգոհության երանգներ պարունակող հարցերի հոսքը:

Տես էջ 3

Ռուսաստանում նախագահի նոր թեկնածու

Ռուս հայտնի գրող, հրապարակախոս Վլադիմիր Բուկովսկին, որն ապրում է Մեծ Բրիտանիայում, հայտարարել է, որ պատրաստվում է մեկնել Ռուսաստան նախագահական ընտրություններին մասնակցելու համար: Բուկովսկու թեկնածությունը պատրաստվում է պաշտպանել Աջ ուժերի դաշինք կուսակցությունը, որի համագումարը պետք է կայանա դեկտեմբերի 16-ին: Հայտնի գրողը, որը հայտնի էր իր հակասովետական հայացքներով, 1976-ին վտարվել էր ԽՍՀՄ-ից եւ փոխանակվել Չիլիի կոմունիստների ղեկավար Լուիս Կորվալանի հետ: Իր հայացքների համար Վլադիմիր Բուկովսկին 12 տարի անցկացրել էր խորհրդային բանտերում: Իր այս քայլը նախկին այլախոհը բացատրում է Ռուսաստանի պառակտված ընդդիմությանը միավորելու ցանկությամբ:

Վաղվա «Ազգ. Մշակույթ-Հավելվածում»

Առաջարկում ենք ընթերցել «Լիտերատուրնայա գազետա»-ում 2001 թվականին տպագրված ռուս նշանավոր գիտնական, սոցիոլոգ, փիլիսոփա, գրող Ալեքսանդր Զինովեւի հարցազրույցը խորհրդային շրջանի վերարժեւորումների եւ հետխորհրդային մեր ներկա կյանքի մասին:

Մի քանի օր առաջ Կյուրտենում (Գերմանիա) վախճանվեց արդի երաժշտարվեստի խոշորագույն ներկայացուցիչ, կոմպոզիտոր Կառլհայնց Շտոքհաուզենը: Ի հիշատակ մեծ արվեստագետի ներկայացնում ենք Արթուր Ավանեսովի հրապարակումը:

2007-ին Հայաստանի մշակութային կյանքն առանձնահատուկ էր Ֆրանսիայում Հայաստանի տարվա ծրագրով, որը լայնորեն լուսաբանվեց թե՛ ֆրանսիական, թե՛ հայկական մամուլում: Ներկայացնում ենք ֆրանսահայ պատմաբան-արվեստաբան Կլոդ Մութաֆյանի դիտարկումները, որոնք ի հայտ են բերում հետաքրքրական նորություններ:

Իրարից անքաժանելի երկու իրականություն՝ խորհրդանշական երեւույթներով: Կարճ փիլիսոփայական «վրձնահարված», կյանքի մասին մի պատկեր է ներկայացնում Հակոբ Հակոբյանի «Հոգի եւ մարմին» ակնարկը՝ «Բալետի լիբրետո» պայմանական անվան տակ:

«Կարպիս Սուրենյանի կեանքի մատեանը»՝ զգացական ու իմացական նորովի հայացք գրողի վերջին երկհատորյա «Օրագրին»՝ կիպրոսահայ Երան Գույումճյանի հոդվածում:

Հայկական զարգացումներին խոչընդոտող երեւույթներ, միջադեպեր: Ինչո՞ւ են մեզանում անտեսվում հատկապես իրենց գործի իրական նվիրյալները: Մելանյա Բաղալյանի հարցազրույցը՝ հայագետ-նախիջեւանագետ Արգամ Այվազյանի հետ:

Դեմիրճյանը Տեր-Պետրոսյանին սխալ է հանում

ՀԺԿ նախագահ Ստեփան Դեմիրճյանը, որը վերջին հանրահավաքում կանգնած էր Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի կողքին եւ խելոք լսում էր Հայաստանի առաջին նախագահի բացատրությունները խորհրդային անմրցունակ տնտեսության պայմաններում շուկայական տնտեսության անցման դժվարությունների մասին, հավանաբար գնացել է տուն եւ ստացել տիկին Ռիմա Դեմիրճյանի հանդիմանանքները, թե՝ ա՜յ տղա, ախր հորդ ստեղծած ծաղկուն տնտեսությունն էին քննադատում, տեր լինեիր: Եվ ուշացումով Ս. Դեմիրճյանը համարձակվել է սխալ հանել Տեր-Պետրոսյանին: «Արմինֆո»-ին տված հարցազրույցում նա նկատել է, թե կարելի էր խուսափել տնտեսական ճգնաժամի այն ծանր հետեւանքներից, որոնք տեղի ունեցան անկախացման առաջին տարիներին դիլետանտության, փորձի պակասի, շուկայական հարաբերությունների այբուբենը չիմանալու պատճառով: Դրանք այդքան ծանր չէին լինի, եթե այդ հարաբերությունների հաստատումը տեղի ունենար դանդաղ եւ ոչ թե կայծակնային արագությամբ: Ս. Դեմիրճյանը գծել է նաեւ խորհրդային Հայաստանի տնտեսության մի պատկեր, որտեղ գիտատար ճյուղերն էին սկսել աշխատել, քիմիական արդյունաբերությունն իր տեղը զիջել էր սարքաշինությանն ու էլեկտրոնիկային, կրթական համակարգը շատ բարձր մակարդակի էր, իսկ այսօրվա կրթական համակարգը պարզապես խորհրդայինի խղճուկ մնացորդն է:

Ինչպես տեսնում ենք, իշխանության եւ ընդդիմության որեւէ գործիչ, ինչ էլ որ ասի, չի կարող նկարագրել Տեր-Պետրոսյան-Դեմիրճյան համագործակցության ողջ անհեռանկարայնությունն այնպես, ինչպես անում է ինքը՝ Ս. Դեմիրճյանը, տնտեսություն չիմացող Տեր-Պետրոսյանի սխալները բռնելով: Ա. Վ.

ԳԱԼԱ-ի շուրջն իրավիճակը շիկանում է, եւ մասնակի հանգուցալուծում խոստանում

Քաղաքապետարանի հետ կարող է կնքվել եռակողմ պայմանագիր

ՀՀ տնտեսական դատարանի Գյումրու նստավայրում երեկ վերսկսվեց ԳԱԼԱ ՀԸ հիմնադիր «ՁԱՊ» ՍՊԸ-ի դեմ Գյումրու քաղաքապետարանի հայցով դատավարությունը, որով հայցվոր կողմը պահանջում է դադարեցնել իր սեփականության՝ քաղաքային հին հեռուստաաշտարակի «անօրինական օգտագործումը» ԳԱԼԱ-ի կողմից, վերջինիս պարտադրել հեռուստաաշտարակն ազատել հեռարձակող սարքավորումներից: Դեկտեմբերի 10-ին սկսված դատավարությունը, որի ժամանակ քաղաքապետարանի ներկայացուցիչը մերժել էր հաշտության համաձայնագիր կնքելու պատասխանող կողմի առաջարկությունը, նախորդ անգամ երկու օրով հետաձգվել էր պատասխանողի ներկայացուցչի միջնորդության պատճառով, որով նա երկրորդ բացարկն էր հայտնել նիստը նախագահող դատավոր Էդ. Նահապետյանին, այս անգամ՝ քաղաքապետի հետ նրա հնարավոր մտերմության եւ ուրեմն անաչառ չլինելու կասկած հայտնելով:

Բացելով երեկվա խիստ մարդաշատ դատական նիստը, որին տեղի լրագրողներից, ԳԱԼԱ-ի նախորդ օրը ստեղծված հասարակական պաշտպանության շտաբի ներկայացուցիչներից, քաղաքացիներից բացի ներկա էր նաեւ խոսքի ազատության պաշտպանության կոմիտեի նախաձեռնությամբ Երեւանից ժամանած լրագրողական «դեսանտը», նախագահող դատավորը հրապարակեց ՀՀ տնտեսական դատարանի որոշումը, որով դատավորին հայտնած բացարկը համարվել էր անհիմն եւ մերժվել: Դրանից հետո պատասխանողի ներկայացուցիչը հանդես եկավ նոր միջնորդությամբ, հայտնելով, որ իրենք այս անգամ տնտեսական դատարան բողոք են ուղարկել՝ նախագահող դատավորի կողմից իրենց հակընդդեմ հայցը չընդունելու դեմ, ուստի գործի քննությունը չի կարող շարունակվել մինչեւ տնտեսական դատարանի որոշում կայացնելը: Այս նոր միջնորդության վերաբերյալ որոշում կայացնելու համար նախագահող դատավորը 30 րոպե ընդմիջում հայտարարեց:

ԳԱԼԱ-ի պաշտպանության շտաբը այս ընդմիջման ժամանակ տասնյակ քաղաքացիների, տարբեր հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ ցույց անցկացրեց դատարանի շենքի մոտ՝ խոսքի ազատության եւ ԳԱԼԱ-ի պաշտպանության պաստառներ պարզելով եւ բարձրախոսով վանկարկելով «ինքնա-բա-ցարկ», այդ կոչն ուղղելով նիստը նախագահող դատավորին: Ինքնաբացարկի վանկարկումը երկար ժամանակ հնչում էր նաեւ դատարանի դահլիճում, մինչեւ դատավոր Նահապետյանը բացեց նիստը: Նա հայտնեց դատարանի որոշումը, որով բավարարվում էր պատասխանողի միջնորդությունը գործի քննությունը հետաձգելու վերաբերյալ: Դատական մի քանի նիստերի ընթացքում սա առաջին դեպքն էր, երբ պատասխանող կողմի որեւէ միջնորդությունը ընդունվեց:

«Ճիշտն ասած՝ դատարանի այսօրվա որոշումը ինձ բավականին հուսադրեց,- մեզ հետ զրույցում այս կապակցությամբ ասաց խոսքի ազատության պաշտպանության կոմիտեի նախագահ **Աշոտ Մելիքյանը**:- Ես կարծում եմ, որ նախորդ նիստերից հետո, երբ կարծես թե բոլոր միջնորդություններն էին մերժվում, այսօր առաջին անգամ դատավորի կողմից միջնորդության ընդունումով ինչ-որ «թայմ-աուտ»-ի ժամանակաշրջան է գալիս, երբ կարելի է ավելի խորն իմաստավորել այս խնդիրը: Կարծում եմ՝ իշխանությունները պետք է եւս մեկ անգամ մտածեն, թե արդյո՞ք արժե ողջ պետական մեքենան ակտիվացնել մեկ փոքր մասնավոր հեռուստաընկերության դեմ ընդամենը այն բանի համար, որ ինքը երբեք է տրամադրում բոլոր ուժերին, այդ թվում՝ նաեւ ընդդիմադիր: Մյուս կողմից նաեւ կարծում եմ, որ ԳԱԼԱ-ին սատարող քաղաքացիներն ու հասարակական կազմակերպությունները եւս կմտածեն, թե ինչպես քաղաքակիրթ ձեւով կարելի է հասնել այն գլխավոր նպատակին, որպեսզի հեռուստաընկերությունը շարունակի ազատ եւ անկաշկանդ գործել: Այս կոնֆլիկտը ստեղծվեց անհանդուրժողականության, իշխանությունների անհանդուրժողականության հետեւանքով, եւ ես նորից կոչ եմ անում իշխանություններին՝ ուղղակի վերաիմաստավորել իրենց քայլերը»:

Ցույցի մասնակիցները երթով շարժվեցին մինչեւ քաղաքապետարան, այստեղ քաղաքապետարանին հանձնվեց դեկտեմբերի 19-ին Գյումրու Թատերական հրապարակում ԳԱԼԱ-ի խնդրով հանրահավաք անցկացնելու գրավոր իրազեկումը: Քաղաքապետ **Վարդան Ղուկասյանը** ընդունեց եւ երկար զրուցեց հասկանալի լրագրողների հետ (բացի ԳԱԼԱ-ից): Իսկ ծավալված քննարկման ընթացքում ժունալիստների «Ասպարեզ» ակումբի խորհրդի նախագահ **Լեւոն Բարսեղյանի** առաջարկությամբ ձեռք բերվեց նախնական պայմանավորվածություն, ըստ որի վճարների չափի վերաբերյալ փոխադարձ համաձայնության դեպքում Լ. Բարսեղյանի մասնակցությամբ կկնքվի եռակողմ համաձայնագիր, որով որոշակի ժամանակացույցով կվճարվեն հեռուստաաշտարակի նախորդ երկուսուկես տարիների օգտագործման վարձավճարները, քաղաքապետարանի հետ կկնքվի աշտարակի վարձակալման վեցամսյա նոր պայմանագիր, իսկ քաղաքապետարանն էլ հետ կվերցնի դատական հայցը...

Իսկ երկուշաբթի սկսվելու է ԳԱԼԱ-ի դեմ երկրորդ դատավարությունը՝ ՀՀ հարկային պետական ծառայության հայցով:

ԳՆԴԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Հյութերն ու հյութամթերքներն ըստ կանոնակարգի

Կառավարությունը երեկ հաստատել է հյութերի եւ հյութամթերքների տեխնիկական կանոնակարգը, որը ներկայացնելով, առեւտրի եւ տնտեսական զարգացման փոխնախարար **Գառնիկ Բադալյանը** եւ նախարարության աշխատակից **Լիլիթ Մալխասյանը** նշեցին, որ նոր տեխնիկական կանոնակարգը համապատասխանում է միջազգային ստանդարտներին: Այն տարածվում է տոմատի խյուսի, տոմատի մածուկի, 7 տոկոս եւ ավելի լուծելի չոր հյութերի զանգվածային մասով տոմատի հյութի, մրգային եւ բանջարեղենային խյուսերի ու հյութերի եւ հյութ պարունակող ըմպելիքների, նեկտարների վրա:

Տեղեկացվեց, որ տեխնիկական կանոնակարգն ընդգրկում է հյութերի պահպանման, տեղափոխման, իրացման, մակնշման եւ այլ հարցեր: Փոխնախարարը նշեց, որ մակնշումը պետք է համապատասխանի տեխնիկական կանոնակարգի պահանջներին: «Ազգի» հարցին, թե ներկայումս վաճառվո՞ւմ է 100 տոկոսանոց բնական հյութ, ինչպես գովազդվում է, եւ որո՞նք են կոչվում բնական հյութ, նախարարության ներկայացուցիչը փաստորեն ընդունեց, որ նման հյութեր չեն վաճառվում: Սակայն նշեց, որ այսուհետեւ բոլոր արտադրվող եւ ներմուծվող հյութերը, խյուսերը եւ նեկտարները պետք է համապատասխանեն մակնշմանը եւ դրանցից յուրաքանչյուրի սահմանումը տրված է կանոնակարգի մեջ:

Հավելանյութերի թույլատրելիության մասին հարցին Գառնիկ Բադալյանը պատասխանեց, որ թույլատրվելու են օգտագործել այն հավելանյութերը, որոնք օգտագործվում են Եվրամիության երկրներում: Նա նաեւ հայտնեց, որ կանոնակարգն ուժի մեջ կմտնի 8 ամիս հետո:

Ա. Մ.

Հայաստանում գործարարության զարգացմանն անտարբեր չէ ԱԺ նախագահը

Հայաստանի Ազգային ժողովի նախագահ Տիգրան Թորոսյանը երեկ ընդունել է ամերիկահայ գործարար, գործարարության ասպարեզում միջազգային ճանաչում ունեցող «Հայգորգ» ընկերության սեփականատեր **Ռաֆֆի Մկրյանին**, «Հայգորգ» ընկերության տնօրեն **Խոսրով Նավոյանին**, աշխատակիցներ **Լեոնիդ Անդրեասյանին**, **Նարինե Սեֆերյանին**:

Հայկական գորգագործության պահպանման եւ զարգացման մեջ ունեցած նշանակալի ավանդի համար եւ ի նշանավորումն այդ ոլորտում Մկրյան ընտանիքի 90-ամյա գործունեության՝ ԱԺ նախագահը Ռաֆֆի Մկրյանին պարգեւատրել է ՀՀ ԱԺ Պատվո մեդալով: ԱԺ նախագահը շնորհակալություն հայտնեց պարոն Մկրյանին՝ գորգագործության ասպարեզում իր եւ շուրջ մեկ դար իր ընտանիքի կատարած մեծ աշխատանքի համար՝ կարեւորելով ազգային ինքնության եւ մշակութային հարստության պահպանումը: Ընդգծելով Մկրյանների գերդաստանի գործունեությունը, որ ընդգրկում է ԱՄՆ-ը, Եվրոպան, Ավստրալիան, իսկ վերջին վեց տարիներին նաեւ Հայաստանը, Տիգրան Թորոսյանը անհրաժեշտ համարեց հինավուրց արհեստի պահպանության նպատակով Հայաստանում համաժողով-ցուցահանդեսի կազմակերպումը, ինչը ոլորտի զարգացմանը նպաստող խթան կդառնա:

«Երեւանն աջակցում է Թուրքիայի անդամակցությանը ԵՄ-ին»

Բրյուսել եւ Ստրասբուրգ կատարած աշխատանքային այցի ընթացքում ՀՀ վարչապետ Սերժ Սարգսյանը հարցազրույց է տվել նաեւ «Ֆայնենշլ թայմսին»: Անգլիական հեղինակավոր այս թերթի դեկտեմբերի 12-ի համարում հրապարակված հարցազրույցին նույն օրը կայքէջում «Երեւանն աջակցում է Թուրքիայի անդամակցությանը ԵՄ-ին» վերնագրով արձագանքել էր CNN-Turk-ը: «Միլլիեթի» գլխավորությամբ հեռուստատեսության օրինակին են հետեւել թուրքական կենտրոնական թերթերը:

ՀՀ վարչապետը «Ֆայնենշլ թայմսի» հարցին պատասխանել է. «Կարծում եմ, Եվրամիությանը Թուրքիայի անդամակցությունը դրական կլինի մեզ համար: Գուցե մեր միջեւ առկա խնդիրները կլուծվեն ԵՄ-ի շրջանակներում»:

Սերժ Սարգսյանը միաժամանակ հույս է հայտնել, որ ՀՀ նախագահական ընտրություններից հետո Թուրքիան հանդես կգա երկու երկրների հարաբերությունների բարելավմանն ուղղված առաջարկով: Այնուհետեւ նա, նկատի ունենալով վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանին, նշել է. «Ճիշտ չի լինի ասել, թե վարչապետը Հայաստանի հետ հարաբերությունների հարցում ջանքեր չի գործադրում»:

Հայաստանի եւ Թուրքիայի հարաբերությունների կարգավորման հարցին ՀՀ վարչապետը լավատեսական մոտեցում է ցուցաբերել, ընդգծելով, որ առկա իրավիճակը, այսինքն՝ դրանց չկարգավորվածությունը, կողմերի շահերից չի բխում:

Հ. Չ.

Հայոց ցեղասպանությունը նաեւ օն-լայնով

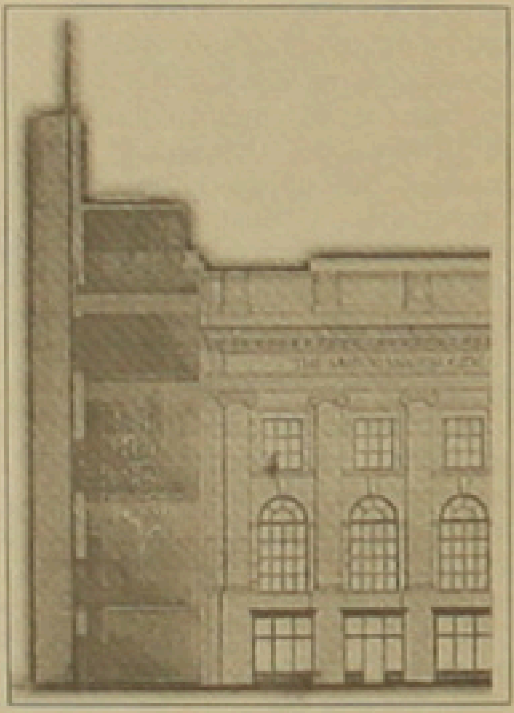

Վաշինգտոնում նախատեսված Հայոց ցեղասպանության թանգարանի շենքը, որի բացումը պետք է կայանա մինչեւ 2011 թվականը, ունենալու է իր օն-լայն կայքը, որի միջոցով միջազգային հանրությունը տեղեկանալու է Հայոց ցեղասպանության եւ նրա մինչեւ օրս ունեցած հետեւանքների պատմությանը, տեղեկացնում է խմբագրությունում ստացված հաղորդագրությունը:

Ավելացնենք, որ կառույցը, որն այժմ վերանորոգման փուլում է, 14-րդ եւ Ջի փողոցների խաչմերուկում գտնվող Վաշինգտոնի ազգային բանկի շենքն է եղել նախկինում եւ զբաղեցնում է մոտ 17 հազար քառ. մետր տարածք:

Հ. Օ.

ՀՀԸ-ն փորձում է փրկել իր «բարի անունը» դատարանում

Երբ հոկտեմբերի 30-ին անհայտ մեկը զանգահարեց «Շանթ» հեռուստաընկերություն եւ սպառնաց, որ եթե մի անգամ էլ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հասցեին զրպարտչական որեւէ խոսք հնչի եթերից, ինքը հավելհարդար կտեսնի «Շանթի» լրագրողների եւ նրանց հարազատների հետ, ենթադրում, թե՞ վստահ էր «տիաքեկիչը» կամ հեռախոսային խուլիգանը, որ իր հեռախոսազանգը ոչնչից մեծ աղմուկ է դառնալու: Մինչ իրավապահները կպարզեն նրա ինքնությունը, լուրն արդեն «Շանթի» «Հորիզոն» ծրագրից սկսած ու մի քանի երանգ փոխած հայտնվել է նաեւ մամուլի էջերում: Մասնավորապես, «Փակագիծ» թերթն այն վերնագրել է «ՀՀՇ-ն սպառնում է» եւ զետեղել է իր առաջին էջում: Բայց երեկ Արաբկիր-Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների առաջին ատյանի դատարանում ՀՀՇ-ն վիճարկում էր հետեւյալ նախադասությունը, որը ինչել է «Հորիզոն» հեռուստածրագրով հայտարարված լուրից հետո, թե՝ «Մենք դատապարտում ենք ցանկացած տիաքեկչական քայլ եւ կամ սպառնալիք, լինի դա ՀՀՇ-ի, թե մեկ այլ քաղաքական ուժի կողմից»: Հայցվորի տվյալմամբ՝ այդպես հնչեցրել է «Հորիզոն» լրատվական ծրագրի հաղորդավար Նվեր Մնացականյանը, մինչդեռ, ըստ նրա գործընկերուհու, «լինի դա ՀՀՇ-ի» արտահայտություն չի եղել: ՀՀՇ վարչության անդամ եւ կուսակցության շահերի պաշտպան **Կարեն Կարապետյանն** էլ գտնում է, որ իր իսկ մեջբերած նախադասությունը «սուբյեկտիվ գնահատական է, ՀՀՇ-ի անվանումն անհարկի կապվել է այս հեռախոսազանգի հետ, որն էլ վնասել է կուսակցության բարի համբավն ու վիրավորել անդամների եւ կուսակցության համակիրների արժանապատվությունը»:

Դատավոր **Սարո Առանյանն** այս արտահայտության բարձրաձայնումն ու ՀՀՇ-ի «բարի համբավի վերականգնումը» հետաձգեց մինչեւ դեկտեմբերի 24-ը, գործին պատասխանող կողմի խնդրանքով ներգրավելով «Փակագիծ» թերթի ներկայացուցչին՝ որպես երրորդ անձի:

Ինչ վերաբերում է հայցվոր եւ պատասխանող կողմերին, ՀՀՇ-ն դեռ պետք է ապացուցի, որ «Շանթը» արատավորել է իր բարի անունն ու համբավը, իսկ «Շանթն» էլ ապացույցն աչքի առաջ ունենալով, կամ հերքում հրապարակի, կամ էլ ոչ:

ՄԱՐԻԱՆՆԱ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԺԸ տարի

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետության 47
ֆաքս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminco.com
www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ 521635

Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ 529221

Հաշվապահություն (գովազդ) / հեռ 582960

Լրագրողների սենյակ / հեռ 581841

Համակարգչ. ծառայություն / հեռ 582483

Շուրջօրյա լրահավաք ծառայություն / հեռ 529353

Համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի

Թերթի նյութերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսությամբ առանց խմբագրության գրաւոր համաձայնության խստիւ արգելւում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի

Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

Գ կամ PR նշումով յօդուածները գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը պատասխանատուութիւն չի կրում:

"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 0010

Երրորդ բեւեռն արդեն ստեղծված է

Հայտարարում է ՀՅԴ-ի առաջադրած նախագահի թեկնածու Վահան Հովհաննիսյանը

Արդյոք Հայաստանի Նախագահի թեկնածու առաջադրած ՀՅԴ-ն ինչ-ինչ անհամաձայնություններ ունի՞ տարվող քաղաքական կուրսի հետ եւ այդ պատճառով է սեփական թեկնածուով հանդես գալիս: Մամուլի ազգային ակումբում պատասխանելով այս հարցին՝ Հայաստանի Նախագահի թեկնածու, ԱԺ փոխնախագահ **Վահան Հովհաննիսյանը** հաստատեց, որ որոշ փոփոխությունների անհրաժեշտություն ՀՅԴ-ն տեսնում է եւ այդ մասին շատ է խոսվել: Այդ մասին են վկայել բանավեճերը խորհրդարանում մի շարք տնտեսական, քաղաքական հարցերով, տնտեսական-քաղաքական, որոնց Դաշնակցությունն անհամաձայնություն է հայտնում: Եղել են նաեւ վեճեր կառավարության ծրագրի վերաբերյալ: «Մենք մեր քաղաքական անհամաձայնությունները հայտնել շարունակել ենք վերջին 9 տարիներին, երբ կոալիցիայի անդամ էինք: Հիմնականում խոսքը մեր երկրում տնտեսական ասպարեզում մենաշնորհներին առավելություն տվող քաղաքականության մասին է, որը պետք է բացառվի, նաեւ, իհարկե, մեր առաջադրման լրջագույն պատճառներից է այն քաղաքական պատկերը, որը ստացվեց 2007-ի խորհրդարանական ընտրություններից հետո: Մենք լուրջ վտանգ ենք տեսնում, որ մոնոպոլիզացիան ոչ միայն տնտեսական երեւույթ է, այլեւ կարող է դառնալ քաղաքական երեւույթ, քաղաքական կյանքի երեւույթ: Դա մեզ համար ընդունելի չէ», ասաց նա՝ չմանրամասնելով իր նախընտրական մոտեցումները, քանի դեռ նախընտրական արշավը չի սկսված:

Մարտավարական, թե՞ հայեցակարգային-ռազմավարական են տարբերությունները իշխող մեծամասնության եւ ՀՅԴ-ի միջեւ:

Ըստ Վ. Հովհաննիսյանի՝ երկուսն էլ. եթե մարտավարական շատ խնդիրներում անհամաձայնություններ կան, նույնիսկ անկախ քո կամքից դրանք վերածվում են ռազմավարականի, որոնք երկրի ներսին են վերաբերում. «Վերջապես շատ հստակ է, որ լիբերալիստական տնտեսվարությունը մեր երկրում իրեն արդեն սպառել է: Հայաստանի բյուջեն, տնտեսական հնարավորությունները աճելով, զարգացման տեմպը պահպանելով՝ հասել ենք մի երկրի, որտեղ պետք են նոր քայլեր, բայց նաեւ Հայաստանը հնարավորություն ունի ավելի սոցիալական մեխանիզմներ կիրառելու ներքին կյանքում, ինչը չի արվում: Մենք կողմնակից ենք էական, երաշխավորված փոփոխությունների, սակայն կայունության պայմաններում: Մենք չենք գտնում, որ փոփոխությունները Հայաստանում կարող են կամ պետք է կատարվեն ցնցումների միջոցով»:

«**Ազգի**» հարցերին՝ Նախագահի թեկնածու առաջադրելիս ՀՅԴ-ն գույքագրե՞լ է իր հնարավորությունները եւ երրորդ բեւեռի իրական-կեղծ լինելու մասին ինչ կասի, հնչեց պատասխան, թե որքան էլ այս կամ այն քաղաքական մեկնաբանը, քաղաքական գործիչը երրորդ բեւեռի ստեղծման մասին կասկածներ հայտնեն՝ երրորդ բեւեռն արդեն ստեղծված է: Աշխարհագրական պարզ պոստուլատն է երեւի մարդկանց թյուրիմացության մեջ գցում, թե երեք բեւեռ չի լինում, ու ցավալի է, երբ երկու թշնամական բեւեռով է Հայաստանը մտնում քաղաքական ընտրության մեջ. «Իսկ եթե երեք ուժի կենտրոն է, ապա սա բոլորովին այլ պատկեր է. այստեղ է, որ կերեւա ռեալ ուժը եւ պատասխանելով Ձեր հարցի առաջին մասին՝ ասեմ, որ այո, մենք գույքագրել ենք մեր հնարավորությունները, եթե կուզեք՝ նաեւ ոչ միայն մեր, եւ ես կարծում եմ, որ մեր շանսերը ոչ միայն ռեալ են, այլեւ շատ շուտով կտեսնենք, որ ավելի քան ռեալ են»: Իսկ թե ո՞ւմ է նա ընտրություններում հիմնական ֆավորիտ համարում՝ սրա պատասխանն էր՝ ինձ:

Վարչապետ Սերժ Սարգսյանը, ավելի վաղ արտահայտվելով ՀՅԴ հնչեցրած մոնոլիտ իշխանության վտանգի մասին, նկատել էր, թե մոնոլիտ իշխանությունը եթե վատ լիներ, սահմանադրությունը կարգելեր դա. «Սահմանադրությունը չի կարող նման բան արգելել, սահմանադրությունը շատ լավ եմ կարդացել, եւ մենք հասկանում ենք, որ մոնոլիտ իշխանության հիմնական վտանգն այն է, որ հնարավորություն է ստեղծվում կյանքը եւ օրենքը չհամատեղելու: Կան մարդիկ, որոնք նախագահական օֆիսը դիտում են մեկ վայր, որտեղ լուծվում է ցանկացած հարց, թե ով պետք է հաղթի տենդերով՝ մինչեւ երկրի կառավարմանը վերաբերող ամեն խնդիր: Բայց նոր սահմանադրությունը, որը ոչ միայն ուշադիր կարդացել ենք, այլեւ գրել ենք, շատ հստակ սահմանազատում է կառավարության գործը Նախագահի գործից: Նախագահն իսկապես կառավարության գործերին խառնվելու պատճառ չունի, եթե, իհարկե, արտառոց իրավիճակներ չեն ստեղծվում, բայց Նախագահը շատ հստակ ֆունկցիաներ ունի՝ նա ի վերջո ապահովում է երկրում սահմանադրական կարգի պահպանումը, եւ Նախագահն, օրինակ, կարող է շատ հստակ հանձնարարականներով կարգի բերել հարկային եւ մաքսային ոլորտները, ավելին՝ կարող է իսպառ արմատախիլ անել կեղծված ընտրությունների պրակտիկան: Միահեծան իշխանության դեպքում դա անելու նրա հնարավորությունը շատ սահմանափակ է դառնում», հակադարձեց Վ. Հովհաննիսյանը:

Եթե ՀՅԴ թեկնածուն պարտվի նախագահական ընտրություններում, ՀՅԴ-ն համագործակցելո՞ւ է ՀՀԿ-ի հետ. «Ինչո՞ւ կարելի է չհամագործակցել քաղաքական ուժի հետ, որը Ազգային ժողովում մեծամասնություն է կազմում եւ եթե ռեալիստական բարեփոխումների ուղղված ծրագրեր ունես: Ինչ վերաբերում է նրան, որ մենք ուրիշներին վատն ենք վերագրում, մեզ՝ լավը, բացարձակապես այդպես չէ, հավանաբար դա սխալ մեկնաբանության հետեւանք է, որովհետեւ ես բերում էի կոնկրետ օրինակներ, որտեղ մենք համաձայնության չենք եկել: Բայց կան նաեւ բազմաթիվ օրինակներ, որտեղ մենք համաձայնության եկել ենք, եւ ծնվել են նոր որոշումներ, որոնց արդյունքն էլ բարեփոխումներն են: Այդպես չէ, որ ամեն լավը մեզ ենք վերագրում՝ մեր սխալներն ու թերությունները գիտենք, բայց դա չի նշանակում, որ ուրիշներինը չպետք է ասենք»:

Վ. Հովհաննիսյանը տեղեկացրել է, որ շարունակվում են բանակցությունները քաղաքական ուժերի հետ, նույնիսկ «խոր փուլում» են՝ ընտրությունների քարոզչության եւ բուն ընտրությունների ժամանակ համագործակցության եզրերի շուրջը:

ՄԱՐԻՆԵ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ՕՐԱԿԱՐԳ

Այսօր

- Ժամը 10.30-ին «ՎՏԲ» բանկի կենտրոնական գրասենյակի մոտից լրագրողները կմեկնեն Արմավիր, ուր տեղի կունենա բանկի գրասենյակի բացումը:
- Ժամը 11.00-ին Ազգային ժողովի 330 սենյակում կսկսվեն պաշտպանության հանձնաժողովի լսումները:
- Ժամը 11.15-ին Իսահակյան 28 հասցեից լրագրողները կմեկնեն Արմավիր, ուր տեղի կունենա Քառակերտի համայնքի կենտրոնի եւ Շենիկի միջնակարգ դպրոցի բացումը:
- Ժամը 12.00-ին «Լեգիտիմ նախագահ -2008» նախաձեռնող խումբը «Արմենիա-Մարիոթ» հյուրանոցի «Աշոտ Երկաթ» սրահում կազմակերպում է սեմինար-քննարկում:
- Նույն ժամին ՀԴԿ գրասենյակում տեղի կունենա մամուլի ասուլիս՝ նվիրված Դարտմուտյան կոնֆերանսի շրջանակներում կայացած ԼՂՀ հիմնահարցի վերաբերյալ երկխոսության արդյունքներին:
- Ժամը 12.00-ին ՄԱԱ-ն կազմակերպում է քննարկում «Արտաքին գործոնը ՀՀ նախագահի ընտրություններում» թեմայով, Մհեր Շահգելդյանի եւ Վարդան Խաչատրյանի մասնակցությամբ:
- Ժամը 12.00-ին «Երեւան» հյուրանոցում տեղի կունենա «Շվեդիայի գիտակրթական հաստատությունների հայ շրջանավարտների ասոցիացիայի» բացումը:
- Նույն ժամին «Տեսակետ» ակումբի հյուրերը կլինեն «Եվրոտեսիլ» մրցույթի հայ մասնակիցները՝ Անդրեն, Հայկոն եւ «Արեւիկ» համույթի ներկայացուցիչները:
- Մեկ ժամ անց նույն ակումբում տեղի կունենա Հայաստանի ուկրաինական եւ հունական համայնքների ղեկավարների ասուլիսը:
- Ժամը 13.00-ին «Հայելի» ակումբում տեղի կունենա բանավեճ կրոնական հանդուրժողականության վերաբերյալ:
- Նույն ժամին «Հայացք» մամուլի ակումբի հյուրն է Հնչակյան կուսակցության «Սարգիս Տխրունի» ուսանողական միության ատենապետ Նարեկ Գալստյանը:
- Ժամը 13.00-ին Հունաստանի դեսպանատանը (Դեմիրճյան 6) տեղի կունենա հայ-հունական համագործակցությանը նվիրված միջոցառում:
- Ժամը 15.00-ին դատախազության դպրոցում (Տիգրան Մեծի 50) տեղի կունենան գրքի շնորհանդես եւ սեմինար:
- Ժամը 16.00-ին «Մոսկվա» կինոթատրոնում տեղի կունենա «Ոսկե ծիրան» կինոփառատոնի տնօրեն, ռեժիսոր Հարություն Խաչատրյանի ֆիլմերի հետահայաց ցուցադրությունը:
- Ժամը 18.00-ին «Երեւան» հյուրանոցում Հարություն Խաչատրյանին կհանձնվի Արքայազն Կլաուսի հիմնադրամի մրցանակը:

Սպառողների շահերը պաշտպանված չեն

1-ին էջից

Իհարկե, «Հայռուսգազարդի» աշխատանքն անհամեմատ դրական է հանրային ծառայություններ մատակարարող մյուս ընկերությունների համեմատ, սակայն, ինչպես ընդգծեցին լրագրողները, այս ընկերությանն էլ դիմումներ են ուղղվել եւ ամիսներով անպատասխան մնացել, այս ընկերության աշխատակիցները եկել են շենքեր եւ ամբողջությամբ չգազաֆիկացնելով, անցել են այլ շենքերի, ինչի տրամաբանությունն ակնհայտ պատճառ ունի: Գովելի էին սակայն «Հայռուսգազարդ» ընկերության փոխտնօրեն **Աշոտ Հովսեփյանի** անկեղծ պատասխանները իրավիճակի վերաբերյալ: Նա պատրաստակամորեն խնդրեց այն հասցեները, որոնց բնակիչների դիմումներն արձագանք չեն ստացել, բայց միեւնույն ժամանակ էլ նշեց, որ ձմռանը բավական բարդ աշխատանքային իրավիճակ է», եւ իրենց աշխատանքային խմբերը հազիվ հասցնում են բնակարանները գազաֆիկացնել, չի բացառվում, որ մանր հարցերով դիմումներն արագ արձագանք չստանան:

«Սպառողների ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության նախագահ **Արմեն Պողոսյանի** խոսքով, հեռահաղորդակցության ասպարեզում առ այսօր չկան կանոններ, եւ մենք պարտավորված ենք նախորդ դարի կանոններով եւ հարաբերություններով առաջնորդվել: Նրա գնահատմամբ, առավել տագնապալի են հեռահաղորդակցության եւ էլեկտրաէներգիայի մատակարարման ոլորտները. «Էլեկտրաէներգիայի մատակարարման ասպարեզում նախապատրաստվում է որոշում, ըստ որի սպառողները պետք է վճարեն նոր միացումների համար: Դրանք պահելի ծախսեր են եւ արդարացի չէ այդ մոտեցումը»: Ինչ վերաբերում է հանրային սպասարկման ոլորտի սակագնային քաղաքականությանը, ՀԿ նախագահը կարծում է, որ վերջին շրջանում, հոգուս մեզ, գների բարձրացումներ չեն եղել եւ մոտակա ժամանակներում չեն լինելու:

Արմեն Պողոսյանն ընդգծեց, որ «Արմենտելին» իրենց ուղղված դիմումներն ու մոտեցումներն անդունդում են հայտնվում եւ պատասխան չեն ստանում. «Արմենտելում» պետք է իմանան, որ իրենք, ըստ օրենքի, պարտավոր են համագործակցել հասարակական կառույցների հետ, մնացած հարցերը չլուծվող չեն, իսկ մեր առաջարկների մի մասն ունի լուծում: Օրինակ, բիլինգային համակարգն ուշացումով, բայց գործեց: Մեզ հաջողվեց մի շարք սպառողների փրկել հանիրավի հաշիվներից, որոնք ինտերնետային կապից էին առաջացել: «Արմենտելը» բարյացակամ համագործակցություն չունի հասարակության հետ: Քաղաքացու մի հին դիմում ենք գտել՝ ուղղված «Արմենտելին», որ խնդրում է իր տուն հեռախոս անցկացնել եւ մինչեւ այսօր այդ դիմումն անպատասխան է մնացել: Հեռահաղորդակցության ոլորտում սպառողի եւ մատակարարի հարաբերությունները կարգավորող կանոններ չկան եւ պատճառներից մեկն էլ այն է, որ սպառողները բավարար չափով պաշտպանված չեն եւ չեն կարող իրենց պահանջներն ու հորդորները տեղ հասցնել»:

Էլեկտրականության մատակարարման ոլորտում եղած խնդիրներից խոսեց անկախ փորձագետ **Հակոբ Ղարաբեկյանը**, իսկ «Աշխատողների միություն» ՀԿ նախագահ **Աշոտ Սարգսյանն** անդրադարձավ ջրամատակարարման խնդիրներին: ՀԿ նախագահը դժգոհեց, որ ջրամատակարարող ընկերությունները պատասխանատվությունից խուսափում են եւ իրենց պարտականությունների եւ իրավունքների մասին հանրությանը չեն տեղեկացնում: Նրա խոսքով, խնդիրներ կան բնակչի եւ ջրամատակարարի միջեւ պայմանագրի կնքման առումով, ներտնային սպասարկման համակարգում: Ինչ վերաբերում է ջրի կորուստին, Աշոտ Սարգսյանը համոզմունք հայտնեց, թե ջրի կորուստների պատճառը բնակչությունը չէ. «Ճիշտ է, էդ մագնիս դնելը, բանը կա, բայց դա չնչին կորուստ է, ջուրը կորում է ջրամատակարարող ընկերությունների միջեւ»:

PR

Պարտքի հավատքը

Իմաստությունը գովաբանվում է ճանապարհների վրա, բարձր ձայնով հռչակվում հրապարակներում...

Սողոմոն Իմաստուն

ՀՀ նախագահի առաջադրված թեկնածուների հայտարարությունները ու ելույթները, նրանց դրսեւորած վարքագիծը լուրջ մտորումների ու տագնապների տեղիք են տալիս: Առաջին նախագահ պարոն Տեր-Պետրոսյանը, որ մեկ տասնամյակ իրականությունից կտրված տրվել էր իր տարերքին՝ «փակ տարածքում» իր գիտական աշխատանքին, այս տարիներին գրելով մի քանի արժեքավոր գրքեր հայոց պատմությունից, այսօր խոսում է դարձյալ չերաշխավորված, սակայն անթաքույց ռեւանշային փոփոխությունների մասին: Նրա ելույթներից նաեւ ակնհայտ է, որ այս տարիների ընթացքում չի փոխել իր տեսակետը Արցախի հիմնահարցի վերաբերյալ: Իսկ դա մահացու է մեր երկրի համար: Այս ծրագրային մոտեցումները կայունության ու առաջընթացի երաշխիքներ չեն ապահովում ո՛չ երկրի ներքին կյանքում, ո՛չ էլ արտաքին հարաբերություններում: Այն ուժը, որը նրան այդ վիճակից կտրելով՝ դուրս է բերել պայքարի, անտարակույս համոզված է, որ նա պարտվելու է: Սակայն հարց է ծագում՝ ինչո՞ւ, ինչ նպատակով: ՀՀ վարչապետ պարոն Սերժ Սարգսյանը իր աշխատանքային հանդիպումների ժամանակ խոսում է հանրապետությունում իրավիճակի շտկման եւ կայունացման մասին, սակայն համակարգային, արմատական փոփոխությունների մասին խոսք չկա: Նա ձգտում է պարզապես պահպանել առկա վիճակը եւ «վերարտադրել» միեւնույն իշխանական համակարգը: Այս իշխանությունը եւ Հանրապետական կուսակցությունը չեն ուրվագծում երկրի հեռանկարային տնտեսական, սոցիալական, ժողովրդագրական, ազգային միասնության եւ անվտանգության, սփյուռքի եւ հայրենի երկրի կրթական, մշակույթի ասպարեզներում արմատական եւ առաջընթաց փոփոխություններ:

Որպես գիտության մարդ՝ չեմ կարող չանդրադառնալ գիտության խնդրին: Ցավով եմ ասում, բայց իրողությունն այն է, որ մեր երկրում գիտական միտքը խոր ճգնաժամ է ապրում: Ակամա մտաբերում ես Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր Ժոլյո Կյուրիի խոսքերը. «Գիտությունը պետք է ժողովրդին եւ երկրին: Այն պետությունը, որը չի ցանկանում զարգացնել գիտությունը եւ աջակցել մտավորականությանը, վերածվում է գաղութի»:

Հայ ժողովուրդը հոգնել է իշխանության համար ինքնանպատակ ու անպտուղ պայքարից: Նրան պետք են աշխատանք, ապրուստի կայուն միջոցներ, ապագայի հեռանկար: Իմ կարծիքով՝ այսօր կուսակցություններից միայն ՀՅԴ-ն եւ նրա կողմից ՀՀ նախագահի թեկնածու առաջադրված **Վահան Հովհաննիսյանն** են, որ կայունության պայմաններում զարգացում ու առաջընթաց երաշխավորող լուրջ փոփոխություններ են առաջարկում:

Քաղաքական գործիչ, մտավորական Վահան Հովհաննիսյանին ճանաչում եմ շատ վաղուց, նրա հոր՝ պրոֆ. Էդուարդ Հովհաննիսյանի միջոցով: Բարձր գնահատելով նրա ծավալած գիտական եւ քաղաքական գործունեությունը՝ համոզված եմ, որ նա իրոք կարող է ղեկավարել մեր հանրապետությունը, եւ առաջարկում եմ մեր հայրենակիցներին՝ իրենց ձայնը տալ Վահան Հովհաննիսյանի օգտին:

ՕՀԱՆ ԱՎԱԳՅԱՆ,
Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր

Հայ-թուրքական հարաբերությունների չկարգավորվածության պատճառը նախագահ Քոչարյանը չէ

Այլ՝ Հայաստանի նկատմամբ Թուրքիայի որդեգրած հակահայկական քաղաքականությունը

1-ին էջից

Տեր-Պետրոսյանը ներկա իշխանություններին մեղադրել է, թե նրանք ԱՄՆ Կոնգրեսին պաշտոնապես կոչ էին անում ճանաչել Հայոց ցեղասպանությունը, սկզբնապես ճանաչման պայման էին դնում Թուրքիայի առջեւ, միջամտում էին Եվրամիության եւ Թուրքիայի հարաբերությունների կառուցման գործընթացին: Այնուհետեւ նա շարունակել է. «**Պետք է անենք իրենց արածի ճիշտ հակառակը, այսինքն՝ պետք է բարի կամք դրսեւորենք եւ ոչ մի կերպ չխանգարենք այդ գործընթացին: Ավելին, պետք է Բրյուսելից պահանջենք չշահարկել ցեղասպանության ճանաչման հարցը՝ հայ-թուրքական հարաբերությունների այդ բարդ խնդրի լուծումը թողնելով կողմերին: Ժամանակն է վերջապես հասկանալու, որ վերջնագրեր ներկայացնելով կամ անկյուն սեղմելով ոչ ոք չի կարող Թուրքիային պարտադրել ճանաչել Հայոց ցեղասպանությունը: Բոլորովին չեմ կասկածում, որ Թուրքիան վաղ թե ուշ անելու է այդ բանը: Բայց դա տեղի է ունենալու ոչ թե հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորումից առաջ, այլ մեր երկրների միջեւ բարիդրացիության, համագործակցության եւ վստահության մթնոլորտի ձեւավորումից հետո**»:

Նախ՝ նախագահ Քոչարյանի իշխանությունները Կոնգրեսին Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչելու կոչ պաշտոնապես չեն արել, այլ արտգործնախարարի մակարդակով 106-րդ բանաձեւին են աջակցել, ոչ էլ ճանաչման պայման են դրել Թուրքիայի առջեւ: Ընդհակառակը, սկզբնապես հայտարարել են, որ Հայաստանը պատրաստ է քաղաքական, դիվանագիտական եւ տնտեսական բնագավառներում համապարփակ երկխոսություն սկսել Թուրքիայի հետ, ընդգծելով. «**Ցեղասպանության ճանաչումը նախապայման չէ երկու երկրների համագործակցության համար**»:

Ներկա իշխանությունները ոչ թե խանգարել են ԵՄ-Թուրքիա հարաբերությունների կառուցմանը, այլ ի դեմս նախագահ Քոչարյանի եւ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանի, հայտարարել են, որ Հայաստանը դեմ չէ ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցությանը: Համանման վերջին հայտարարությունը դեկտեմբերի 12-ին «**Ֆայնենշլ թայմսում**» հրապարակված հարցազրույցում արել է ՀՀ վարչապետ Սերժ Սարգսյանը, արտահայտվելով ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցությանը Հայաստանի աջակցության մասին: Հիշեցնենք, որ նա ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցությանը կողմ էր արտահայտվել դեռեւս 2005 թ. ապրիլի 19-ին, ընդգծելով. «**Դա բխում է մեր շահերից**»:

Ինչ վերաբերում է երկու երկրների միջեւ բարիդրացիության, համագործակցության եւ վստահության մթնոլորտի ձեւավորմանը, ապա դրա ուղին դիվանագիտական հարաբերությունների համար Հայաստանի նախապայմանների առաջադրումը կամ մեր հանրապետության շրջափակումը չէ, ոչ էլ ցեղասպանության ժխտողականությունն ու հայկական դավաճանության մշտական որոնումները, ինչն անում է Թուրքիան:

Եթե միջազգային պրակտիկային անհարիր նախապայմաններն ու շրջափակումը չեն դատապարտվում, «ողջամտորեն» շրջանցվում են ժխտողականությունն ու դավաճանության որոնումները, ապա հայկական ներկա իշխանություններին հասցեագրված բարի կամքի դրսեւորումներն ակամա ենթադրում են հաշտվել Հայաստանին առաջադրվող նախապայմանների հետ:

Թեեւ Տեր-Պետրոսյանը ցեղասպանության ճանաչումը չէր դրել Հայաստանի արտաքին քաղաքականության հիմքում, դա համարելով անժամանակ եւ վտանգավոր, սակայն նրա իշխանության օրոք թուրքական կողմը Հայաստանի առջեւ 1915-ի մասին չհիշատակելու, Լեռնային Ղարաբաղում Ադրբեջանի գերիշխանությունն ապահովելու եւ հայկական սփյուռքի «հակաթուրքական» գործունեությունը դադարեցնելու պահանջներ դրել էր՝ շրջափակելով մեր հանրապետությունը: Էլ չենք խոսում Թուրքիայի նախագահի, վարչապետի, արտգործնախարարի մակարդակներով Հայաստանին անընդմեջ հասցեագրված սպառնալիքների մասին:

Այլ կերպ, հայ-թուրքական հարաբերությունները շուտափույթ կարգավորելու Տեր-Պետրոսյանի քաղաքականությունը, բախվելով թուրքական կողմի նախապայմաններին, շրջափակմանն ու սպառնալիքներին, ընդամենը հանգեցրել է հայ-թուրքական հարաբերությունների չկարգավորվածությանը: Թեեւ Թուրքիան նախապայմաններից դեռեւս չի հրաժարվել, սակայն «**1915-ի մասին չհիշատակելու**» փոխարեն Քոչարյանի իշխանություններին առաջարկում է ստեղծել համատեղ հանձնաժողով՝ ուսումնասիրելու համար 1915-ի իրադարձությունները, եւ հայտարարում է, որ պատրաստ է հաշտվելու հանձնաժողովի եզրակացության հետ, անկախ բնույթից, իսկ Լեռնային Ղարաբաղի հարցում առաջընթաց քայլ է պահանջում, այլ ոչ թե պարտադրում, որ Հայաստանի ղեկավարությունն ստիպի արցախահայությանն ընդունել Ադրբեջանի գերիշխանությունը:

Որքան էլ վերջին նախապայմանները անընդունելի լինեն, դրանք բնույթով էապես տարբերվում են նախորդներից, ավելին՝ Թուրքիան զերծ է մնում Հայաստանին սպառնալու գայթակղությունից, ինչը դիրքորոշումը մեղմացնելու վկայություն է: Դրան բոլոր հարեւանների հետ հարաբերությունները բարելավելու վարչապետ Էրդողանի կառավարության քաղաքականության, ԵՄ-Թուրքիա անդամակցության բանակցությունների, ինչպես նաեւ, ի դեմս Վրաստանի, Հարավային Կովկասում ամերիկյան ռազմական ներկայության ապահովման հետ մեծապես նպաստել է Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման հարցի ընդգրկումը Հայաստանի արտաքին քաղաքականության օրակարգում, որի շնորհիվ ցեղասպանությունն արդեն ճանաչվել է աշխարհի 20 երկրների խորհրդարաններում, որոնցից 11-ը ԵՄ-ի անդամ են:

Ցեղասպանության միջազգային ճանաչման գործընթացի ծավալումը փաստի առջեւ է կանգնեցրել Թուրքիային: Ծավալման պայմաններում ամրապնդվել են Թուրքիայի նկատմամբ Հայաստանի միջազգային դիրքերը: Այսպիսով, սահմանափակվել են ինչպես մեր հանրապետությանն սպառնալու, այնպես էլ Ղարաբաղի հարցին միջամտելու թուրքերի հնարավորությունները: Այս ամենը հիմք է տալիս ենթադրելու, որ հայ-թուրքական հարաբերությունների չկարգավորվածության պարագայում խնդիրը նախագահ Քոչարյանի իշխանությունները չեն, ոչ էլ Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչումը, այլ Հայաստանի նկատմամբ Թուրքիայի որդեգրած քաղաքականությունը, որի հիմքում դիվանագիտական հարաբերությունների համար հայկական կողմին առաջադրվող նախապայմաններն են ու Հայաստանի շրջափակումը: Հետեւաբար բարի կամքի դրսեւորումը պետք է ակնկալել թուրքական կողմից, այլ ոչ թե ներկա իշխանություններից, թե նրանք «**պետք է Բրյուսելից պահանջեին չշահարկել ցեղասպանության ճանաչման հարցը**»: Այդ դեպքում կկասեցվեր Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման գործընթացը, Թուրքիան, թուրք պետական գործիչների արտահայտությամբ, կձերբազատվեր «**մեծ գլխացավանքից**», կենտրոնացնելով իր ողջ կարողությունները ոչ թե հայկական բանաձեւերի չեզոքացման, այլ ղարաբաղյան հիմնահարցի վրա, ԵՄ-ի երկրներում Հայաստանը կընկալվեր թուրքական պահանջներով առաջնորդվող երկիր եւ կատարելապես կհեղինակազրկվեր աշխարհում, սփյուռքահայությունը կհիասթափվեր. Հայաստանը սփյուռքում այլեւս չէր ընկալվի որպես համայն հայության հայրենիք, սփյուռքը կմեկուսանար Հայաստանից, իսկ սփյուռքահայերը կառավարելի կդառնային միջազգային ուժերի համար եւ հայկական իշխանությունները թուրքականների պատվերի համաձայն, պարտադրված չէին լինի սփյուռքին ստիպելու, որ դադարեցնի «**հակաթուրքական**» գործունեությունը:

Եթե հայաստանյան իշխանությունները, փոխելով որդեգրած դիրքորոշումը ցեղասպանության հարցում, դրժեին «**մեր ազգային ողբերգությունը, այն դարձնելով անպարկեշտ սակարկությունների առարկա**», Թուրքիան կողջուներ Հայաստանի նախագահին, իսկ «Մոսսադի» հետ սերտորեն համագործակցող «գորշ գայլերի» առաջնորդները ձեռք ձեռքի տված Թուրքիայում սիոնիզմի ներկայացուցիչների հետ կփորձեին ջերմ հարաբերություններ հաստատել քոջարյանների հետ: Սակայն դա չէր հանգեցնի Հայաստանի նկատմամբ թուրքական պետության բացասական վերաբերմունքի բարելավմանը, ինչպես չհանգեցրեց Տեր-Պետրոսյանի նախագահության օրոք: Ի դեպ, նախապայմանները՝ բարիդրացիության, շրջափակումը՝ համագործակցության, իսկ ցեղասպանության ժխտողականությունը՝ վստահության մթնոլորտի ձեւավորմանը երբեք չեն նպաստում:

ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ ԵՆՔ ԶՐՈՒՅՑԻ

Ամուսնություն այլակրոնների հետ

Ինչ ներկայացնում եմ ստորեւ, գրել եմ շուրջ տարիուկես առաջ, երբ պաշտոնավարում էի Սիրիայում Հայաստանի դեսպանությունում՝ կատարելով հյուպատոսի պարտականությունները: Գրել ու կողքի եմ դրել, որովհետեւ չեմ սիրում խորհուրդներ եւ առավելապես խորհուրդ տվողներին, ուրիշի կյանքին խառնվողներին ու սովորեցնողներին:

Թեմային կրկին անդրադառնալու պատճառը հեռուստահաղորդման ժամանակ մի երիտասարդ հայուհու հպարտորեն արված հայտարարությունն էր, որ ինքն ամուսնացել է այլադավան երիտասարդի հետ ու դավանափոխ եղել: Անշուշտ իր գործն է, սակայն նրա եւ նման քայլի պատրաստվող հայուհիների համար ուզում եմ պատմել այս պատմությունը:

Դամասկոս, Հայաստանի դեսպանություն: Կեսօր էր, մոտեցավ քարտուղարուհին եւ ասաց, որ մի կին ուզում է ինձ տեսնել:

- Ծանո՞թ է, - հարցրեցի, - անձամբ ինձ է ուզում տեսնել, թե գործով է եկել:

- Չգիտեմ,- պատասխանեց օրիորդ Ցոլարը,- ասաց՝ հայաստանցի եմ, ուզում եմ խոսել հյուպատոսի հետ:

Տարօրինակ էր, ընդհանրապես, դեսպանություն այցելելիս մարդիկ քարտուղարուհուն տեղեկացնում են, թե ում ինչ գործով են ուզում հանդիպել, եթե անձնական ժամադրություն չէ, իսկ հյուպատոսին հանդիպելու ցանկությունը լինում է միայն այն դեպքում, երբ օրիորդը չի կարողանում հարցին պատասխանել, իսկ այստեղ, առանց հարցը ներկայացնելու... Թողեցի գործս ու գնացի սրահ, ուր սովորաբար ընդունում էինք այցելուներին: Միջին տարիքի մի համակրելի տիկին հուզված հետ ու առաջ էր անում սրահում: Առաջարկեցի նստել, աղջկան խնդրեցի սուրճ բերել, ես էլ նստեցի ու սպասեցի, որ սկսի: Կինն ուղղակի նայում էր աչքերիս մեջ՝ ինձ համար ոչ հասկանալի հայացքով: Նայում էր անթարթ, երկար, հետո սկսեց խոսել.

-Հայաստանցի եմ,- ասաց,- Երեւանում եմ ծնվել, հայրս զինվորական էր, դեռ դպրոցական էի, տեղափոխվեցինք Ռուսաստան, քաղաքից քաղաք, մինչեւ հանգրվանեցինք Լենինգրադում: Ուսումս շարունակեցի ճարտարագիտական համալսարանում: Համակուրսեցիս՝ Սեմադը, շատ ուշադիր էր իմ նկատմամբ, ես էլ սիրահարվեցի, ամուսնացանք: Երիտասարդ տարիներին չէի զգում տարբերությունը, չէի հասկանում, որ ես օտար եմ, շատ օտար բոլոր այն երկրներում, որտեղ ապրել եմ. ամուսինս բիզնեսով է զբաղվում, հաճախ ենք ստիպված եղել երկրից երկիր տեղափոխվել, բայց դրանք բոլորն էլ մուսուլմանական են եղել:

Կինը, որի անունը Գայանե էր, անհասկանալի հոգեվիճակում էր, խոսում էր ու խոսում, պատմում էր ու պատմում, իսկ ես չէի հասկանում, թե ուր է տանում իր խոսքը, ինչու է եկել դեսպանություն, ինչ է ուզում ինձանից: Ռոպեներն արդեն ժամ էին դառնում, ես շատ գործ ունեի, բայց չէի կարողանում ընդհատել նրան: Ուղիղ 45 րոպե խոսելուց հետո մեկ էլ շրջվեց, թե՝ Դուք գործ չունե՞ք, որ այսքան ժամանակ ինձ հատկացրիք:

-Ունեի,- ասացի,- ունեմ եւ շատ գործ, դրա համար էլ հիմա բացատրեք, թե ինչ խնդիր ունեք:

-Խնդիր,- թախծալի ժպտաց Գայանեն,- խնդիրս սա էր, հայի կարոտ ունեի, հայաստանցու հետ խոսելու անհրաժեշտություն ունեի, արդեն քանի տարի Դամասկոսում եմ ապրում, բայց ոչ մեկի հետ շփում չունեմ, հայ համայնքի հետ կապ չեմ էլ փնտրում, գիտեմ, անցանկալի եմ իրենց համար, եթե ամուսինս քրիստոնյա արաբ լիներ, գուցե վերապահումով ինձ ներեին, մեկ-երկուսը մոտ թողնեին, բայց մուսուլմանի հետ, այն էլ հայաստանցու ամուսնությունը ոչ մի կերպ չի ներվում: Գնացել էի եկեղեցի, հայ կանայք մտնում, դուրս էին գալիս, չհամարձակվեցի որեւէ մեկին մոտենալ:

Վաղուց եմ ամուսնացել, այն ժամանակ խորհրդային երկրում մեզ համար ոչ մի կրոն չկար, ոչ էլ հավաս, ամո՞թ էր անգամ այդ մասին խոսել: Ես էլ Ռուսաստանում էի մեծացել, ինչ իմանայի: Ամուսինս հիմա էլ եմ սիրում, հրաշալի անձնավորություն է, բայց որքան տարիներն անցնում են, այնքան հեռանում ենք իրարից: Նա ավելի է մոտենում իր սովորույթներին, ես էլ խորանում եմ իմ մենակության մեջ: Երբ զավակներս փոքր էին, զբաղված էի, չէի զգում, որ ապրում եմ Բահրեյնում, հետո Քաթարում, Հորդանանում, Սիրիայում: Տղաներս հիմա մեծ են եւ իսկական մահմեդական, իրենք իրենց կյանքն ունեն: Ամուսինս թերեւս միակ մարդն է, որ ինձ հասկանում է: Նա էլ ամիսներով բացակայում է, ես ուղղակի խենթանում եմ: Դե ասեք, ինչ անեմ: Ինչպե՞ս ապրեմ: Հարազատներ չունեմ, ամուսնուս կողմն ինձ չի ընդունում, ծնողներս վաղուց մահացել են, ոչ ոք չունեմ: Այսքան, այսքան մենակ ես ու՞ր գնայի: Եկել եմ ձեզ պատմեմ այս բոլորը, որ մի քիչ հանգստանամ, եկել եմ ձեզ մոտ, ինչպես միակ հույսի, միակ փարոսի, օգնեք ինձ, խնդրում եմ:

Ես պարզապես շվարել էի, ինչ ասեմ այդ տառապող կնոջը: Ի՞նչ խորհուրդ կարող եմ տալ նրան կամ դրա իրավունքն ունե՞մ: Միակ բանը, որ կարող էի անել՝ բարեկամությունս առաջարկելն էր, այն էլ մի քանի ամսով, քանի դեռ այստեղ եմ, հետո՞:

Դուրս գալուց Գայանեն մի նախադասություն ավելացրեց.

- Խնդրում եմ ոչ ոքի թույլ չտաք կրկնել իմ սխալը, նրանք չեն հասկանում, թե մինչեւ ուր կարող են հասնել:

Իսկ մի քանի օր անց գործով դեսպանատուն եկան մի երիտասարդ արաբ մուսուլման եւ մի գեղանի հայաստանցի տիկին, որոնք հայտարարեցին, թե ամուսիններ են, ներկայացրին իրենց ամուսնական վկայականը, որը մուսուլմանական երկրներում «օրֆի» է կոչվում: Դա ժամանակավոր թուղթ է, որն ամուսնուն ոչինչ չի պարտավորեցնում, որը ամեն պահի կարելի է պատռել կամ դրանից ունենալ մի քանի կանանց հետ միաժամանակ: Իմ բացատրությունները երիտասարդ հայրենակցուհիս ընդհատեց մի կարճ խոսքով՝ գիտեմ:

Այսպիսի քանի՜ դեպքեր կարող ենք պատմել արաբական երկրներում գործող դեսպանությունների ներկա ու նախկին աշխատակիցներս, այնպես կտրուկ պատասխանողներից քանի՜-քանի՜սն են կարճ ժամանակ հետո արցունքախառն մի կերպ իրենց գցում դեսպանություն «ինձ փրկեք» աղաղակելով, քանիսն են վախենում անգամ այդ քայլին դիմելուց, քանիսի ճակատագրերն են խաթարվում, ու էլի շատ ու շատ բաներ:

Այս մասին պատկերացում ունե՞ք, սիրելի օրիորդներ, մանավանդ, խնդրում եմ, մինչ կարեւորագույն որոշումն ընդունելը: Հիշեք, չկա այս հարցը կարգավորող օրենք, որով մենք կարողանանք հետ պահել ձեզ այդ քայլից: Մեր օրենքը շատ ժողովրդավարական է ու մարդասիրական, յուրաքանչյուրս մեր կյանքն ապրում ենք, ինչպես ուզում ենք, ուրեմն ինչո՞ւ չուզենալ արժանապատվորեն ապրել այդ կյանքը: Իսկ խաթարված ու խաթարվող երիտասարդ ճակատագրերի, հայ աղջիկներից ծնվող ոչ հայազգի անընդհատ շատացող մանուկների, ու էլի շատ ու շատ նման լուրջ հարցերին եմ ուզում բեւեռել Հայ առաքելական եկեղեցու ուշադրությունը:

Եվ վերջում, իբրեւ սփյուռքի հետ աշխատող անձ, որ լավ ծանոթ եմ հատկապես մերձավորարեւելյան երկրների հայ համայնքների նիստուկացին, ուզում եմ մեկ անգամ էլ ընդգծել Գայանեի այն միտքը, որ հայերն իրենց արհամարհում են: Այդպես է, խառն ամուսնություններն այստեղ դժվար են ընդունվում ընդհանրապես, այլ կրոն ունեցողների հետ ամուսնությունը բացառվում է, իրենք այդ խնդրի առաջ չեն էլ կանգնում, իրենց զավակներին այնպես են դաստիարակում, որ այդ միտքը նրանց գլխում չի էլ ծագում, իսկ հայաստանցի կանանց նման արարքը ոչ միայն անընդունելի, այլեւ ծաղկելի են համարում:

ՆԵԼԼԻ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ
ՀՀ ԱԳՆ սփյուռքի հետ կապերի գործակալության խորհրդական

Հաշտեցման կողմնակիցներն ընդդեմ արդարության կողմնակիցների

«Մինչ ես ակնկալում էի, որ թուրք ուրացողները դժգոհ կլինեն իմ «Հայերը արդարություն են պահանջում, ոչ թե ճանաչում» հոդվածից, չէի սպասում, որ դրանց շարքում կգտնվեն նաեւ «լիբերալ» թուրք գիտնականներ եւ հայ համախոհներ», գրում է **«Կալիֆոռնիա կուրիեր»** թերթի հրատարակիչ եւ խմբագիր **Հարութ Սասունյանը** եւ շարունակում.

Հոդվածս Միչիգանի համալսարանի «armworkshop» կայքում (որը թուրքերի եւ հայերի հաշտեցման կողմնակից է) հայտնվելուց մի քանի րոպե անց հակադարձությունների հեղեղ սկսվեց: Առաջին քարը գցողը Էրոլ Քյորօղլու անունով մի թուրք գիտնական էր, որն իրեն սարկազմով «հիմար» թուրք էր կոչում: Նա գրում էր, որ ուրացող թուրքերը «խելացիորեն» մերժում են ճանաչել Հայոց ցեղասպանությունը, որպեսզի հայերի տարածքային եւ նյութական փոխհատուցումների հետագա պահանջների առաջն առնեն: Նրան անմիջապես ձայնակցեցին հաշտեցման երկու հայ կողմնակիցներ՝ Սեպուհ Ասլանյանը Կոլումբիա համալսարանից, որը համաձայնելով Քյորօղլու հետ գրում էր, որ «այդ չարաբաստիկ խմբագրականի հեղինակ պրն Սասունյանը լիազորված չէ ներկայացնելու բոլոր հայերին կամ նրանց թեկուզ մեծ մասին»: Ես, իհարկե, իմ հոդվածում չէի նշել, որ ներկայացնում եմ որեւէ մեկին: Եվ գործարար Ա. Նուրհան Բեսիղյանը (նախկինում Թուրքիայից), որը համաձայն էր Սեպուհի հետ, որ Սասունյանը «չի ներկայացնում բոլոր հայերին»:

Հայ երկու արձագանքողներն այդպես էլ ոչ մի բացատրություն չէին տալիս, թե ինչու են դեմ իմ գրածին:

Առավել տարօրինակ էր պրոֆ. Հալիլ Բերքթայի գրածը: Չբավարարվելով երկու հայերի դիրքորոշմամբ, նա կոչ էր անում, որ ավելի մեծ թվով հայեր հակառակվեն իմ տեսակետներին: «Որտե՞ղ են հայկական խմբակցությունները, կազմակերպությունները, որպեսզի բարձրաձայն եւ բացահայտորեն ընդդիմանան նրան (Սասունյանին)», հարցնում էր նա:

Մինչ օրս թուրք կառավարության ժխտողական քաղաքականությունը քննադատող պրոֆ. Բերքթային անմիջապես ձայնակցեց վերոհիշյալ պրն Ասլանյանը. «Ցարդ լուռ մնացող հայերը ճիշտ կվարվեն, եթե առնվազն գրեն, որ իրենց անունից չի խոսում (Սասունյանը)»:

Պրոֆ. Դենիս Փափազյանը խայծը կուլ չտալով առաջարկեց համագումար կազմակերպել այդ թեմայով «պարզելու համար տարբեր կարծիքների առկայությունը հայ եւ թուրք համայնքներում»:

Ֆրանսիայից պրոֆ. Դալիդա Ռոքեր-Հաջյանը իր էլեկտրոնային նամակում հիշեցնում էր, որ «ոչ բոլոր թուրքերն են վախենում փոխհատուցումից: Մի թրքուհի վերջերս խոսում էր արդարության վերականգնման եւ փոխհատուցման մասին»:

Հայկական իրավաբանական ասոցիացիայի ցեղասպանության ուսումնասիրության հանձնաժողովի նախագահ պրոֆ. Աննա Լուսինեն իր հերթին առաջարկել էր Անկարային թուրքական դասագրքերում Հայոց ցեղասպանության թեման ներմուծել եւ ասել ճշմարտությունը: Նա ցանկանում էր նաեւ, որ հայկական եկեղեցիներն ու հուշարձանները ճանաչվեին որպես այդպիսին՝ որպես հայկական: «Կցանկանայի վստահ լինել, որ Սիսում գտնվող հայկական գերեզմանատանը, որտեղ իմ նախնիներն են հանգչում անվրդով (հուսով եմ), լավ խնամված է եւ բարբարոսությունից զերծ է մնացած: Սիսում 4 հայկական եկեղեցի կար 1910-ին՝ երկու առաքելական, մեկ բողոքական եւ մեկ կաթոլիկ: Գիտեմ, որ այնտեղ այնքան մեծ թվով հայեր չեն ապրում այժմ, որ արդարացներ դրանց վերանորոգումների պահանջը, բայց կուզենայի, որ այդ շինությունները, եթե դեռ կանգուն են, ճանաչվեին որպես այդպիսին», գրել էր նա:

Հեռավոր Նորվեգիայից Ռագնար Նաեսն էր իր զորակցությունը հայտնել տողերիս հեղինակին: «Էթիկայի տեսանկյունից եթե մոտենանք հարցին, չենք կարող հակաճառել պրն Սասունյանի խոսքերին: 100 տարի առաջ սպանված մարդիկ եւ նրանց թալանված ունեցվածքները կարող են փոխհատուցվել: Պրն Սասունյանը, իմ պատկերացմամբ, համընդհանուր բարոյական նորմերից ելնելով արդարություն է պահանջում Օսմանյան կայսրության վերջին փուլում կատարված սպանությունների համար», գրել էր նա:

Պրոֆ. Ուգուրհան Բերկոկի համոզմամբ, ոչ ոք եւ ոչ մի օրենք չի կարող արգելել հետնորդներին պահանջատեր լինել: «Այնպես որ, Սասունյանի գաղափարը իրականություն է: Մտադրությունը կա, թե ոչ՝ այլ հարց է», գրել էր նա:

Ի հավելումն այս բոլորի աշխարհի տարբեր ծայրերից հայեր էին արձագանքել գրությանս, արտահայտելով իրենց անվերապահ համաձայնությունը իմ տեսակետներին: Ահա մի քանիսը.

Տիգրան Աբրահամյան (Կանադայից): «Պրն Սասունյանը հստակ եւ կոնկրետ ծրագիր է ներկայացնում: Երանի մեր քաղաքական խմբավորումներն ընդունեին եւ սկսեին լրջորեն զբաղվել դրանով»:

Բենոն Սեւան (Կիպրոսից, ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի նախկին տեղակալ): «Արտակարգ շնորհավորանքներ ճիշտ շեշտադրման եւ այն ճիշտ ուղղության համար, որով պետք է առաջնորդվենք: Ընդունեք անկեղծ գնահատանքներս Ձեր խիզախ հոդվածների առթիվ»:

Բագրատ Նազարյան (Լոնդոնից): «Ողջունելի մեկնարկ է: Հայաստանի կառավարությունը պետք է պաշտոնապես եւ արդյունավետ կերպով զորակոչի ենթարկի ամբողջ ազգը (ներառյալ սփյուռքը) այս հարցում եւ միջազգային ատյաններում (Հաագա, ՄԱԿ եւ այլն) լսելի դարձնի իր ձայնը: Ինչո՞ւ մենք մինչեւ հիմա որպես միասնական մի ազգ չենք քննարկել այս հարցը: Վստահաբար Հայաստանի կառավարությունը կարող է հիմնել «ցեղասպանության փոխհատուցման մի հանձնաժողով», որպեսզի պաշտոնապես տեր կանգնի մեր կորուստներին, բավական է այդ հարցը դիտենք սոսկ գիտական կամ ակադեմիական մակարդակներով»:

Միհրան Քեհեյան (Լոնդոնից): «Լրիվ համաձայն եմ Սասունյանի հետ: Մենք պետք է այդ հարցը (պահանջատիրության) հետապնդենք որպես պետություն, ինչքան էլ երկար տեւի գործընթացը: Մենք պետք է նաեւ քայլեր անենք վերակենդանացնելու Սեւրի պայմանագիրը»:

Մորիս Քելեշյան (Սան Խոսե, Կալիֆոռնիայից): «Սասունյանը բաց է արել Պանդորայի արկղը: Նրա սուր գրիչը խոցում է թուրքական կեղծ վահանը, որը միշտ փորձում է թաքցնել կամ տաբու դարձնել այդ խնդիրը»:

Դավիթ Բոյաջյան (Նյուտոն, Մասաչուսեթսից): «Սասունյանի այս հոդվածը մի անգամ եւս ցույց է տալիս, որ նա ոչ միայն հիանալի գրող է, գուցե մեր ամենալավ հետաքննող լրագրողը, այլեւ գաղափարի առաջնորդ: Համաձայն եմ նրա հետ: Մենք պետք է այս «ճանաչման» գործընթացից այն կողմ անցնենք»:

Վերջում ավելացնեմ, ոչ մի հայ դրականորեն չէր արձագանքել պրոֆ. Բերքթայի վերոնշյալ կոչին:

Թարգմ. Հ. Օ.

Իրանը Ռուսաստանին առաջարկեց ստեղծել համատեղ գազային ընկերություն

Իրանի արտգործնախարար Մանուչեհր Մոթաքին ռուս-իրանական միջկառավարական հանձնաժողովի նիստում առաջարկել է ստեղծել համատեղ գազային ընկերություն: ՌԻԱ գործակալության տվյալներով, Մոթաքին նաեւ առաջարկել է էլեկտրաէներգետիկայի եւ տրանսպորտի ոլորտներում հիմնել մի քանի կոնսորցիում, ինչպես նաեւ ներդրումային հատուկ հիմնադրամ ստեղծել նախագծերի ֆինանսավորման համար: Բացի դրանից, արտգործնախարարը հանդես է եկել երրորդ երկրների տարածքում համատեղ նախագծերի իրականացման օգտին:

Դեկտեմբերի 12-ին «Գազպրոմի» վարչության նախագահ Ալեքսեյ Միլլերը հանդիպել է Իրանի նավթի փոխնախարար Հոսեյնի Նոգրեքար Շիրազիի հետ: Ռուսական կոնցեռնի հաղորդման համաձայն, կողմերը քննարկել են համատեղ էներգետիկ նախագծեր: Հաղորդման մանրամասնությունները չեն հրապարակվում:

Ռուսական նավթի ու գազի ընկերությունների մեջ իրանական նախագծերով առավել շատ հետաքրքրված են «Գազպրոմը» եւ «Լուկօյլը»: Պետական կոնցեռնը 1997-ից մասնակցում է Իրանի «Հարավային Պարս» հանքավայրի մշակմանը: «Լուկօյլը» իր հերթին նորվեգական «Հիդրո» ընկերության հետ օգտվում է Իրանի խոշորագույն Անարանի հանքավայրի մշակման իրավունքից: Ներկայումս այնտեղ աշխատանքները գրեթե ընդհատված են, քանի որ ԱՄՆ-ը արգելել է Իրանում 20 մլն դոլարից ավելի ներդրումներ կատարել:

Իրանական գազի ընդհանուր պաշարները գնահատվում են 28 տրիլիոն խորանարդ մետր:

ԵՄ ԳԱԳԱԹԱԺՈՂՈՎԸ

Լիսաբոնյան համաձայնագիրը կփոխարինի եվրոսահմանադրությանը

Եվրոմիության 27 երկրների պետությունների ու կառավարությունների ղեկավարները երեկ Լիսաբոնի գագաթաժողովում ընդունել են ԵՄ նոր հիմնարար պայմանագիր, որն արդեն ստացել է Լիսաբոնի համաձայնագիր անվանումը: Ավելի վաղ՝ հոկտեմբերի 19-ին ԵՄ ղեկավարները հարթել էին վիճելի հարցերը եւ հավանություն տվել հիմնարար պայմանագրին:

250 էջանոց նոր փաստաթուղթը պարունակում է ԵՄ ղեկավար կառույցի բարեփոխման նախագիծ, դառնալով ԵՄ սահմանադրության մերժված տարբերակը: Սահմանադրության նախապատրաստումն սկսվել էր 1990-ականների կեսերին, սակայն եվրոպացիները սահմանադրության ընդունումից հրաժարվել էին 2005-ին Ֆրանսիայում եւ Հոլանդիայում հանրաքվեների ձախողումից հետո:

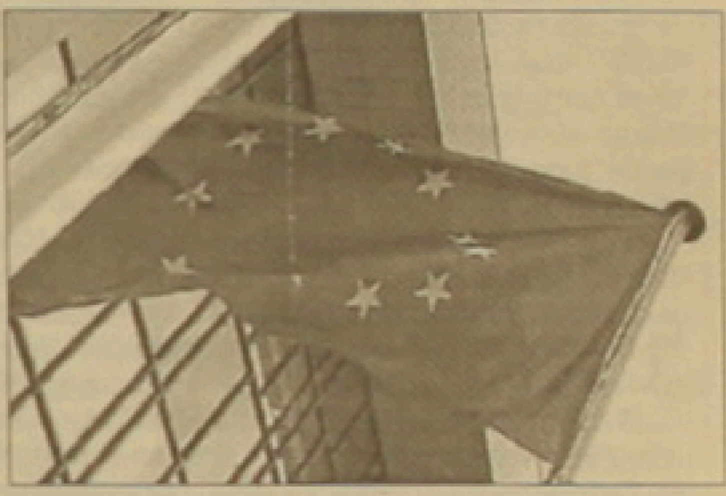

Եվրոհանձնաժողովի ղեկավարներից հետագայում հանվեցին միության պետական հատկանիշները, ինչպիսին են ԵՄ օրհներգը եւ դրոշը: Փաստաթուղթը հիմնական դրույթներից վերածված է միջկառավարական համաձայնագրի, սակայն բարեփոխման նախագիծը գրեթե ամբողջությամբ է կրկնում սահմանադրության դրույթները:

Նոր համաձայնագիրը վերացնում է եվրոխորհրդում վեցամսյա նախագահությունը եւ մտցնում ԵՄ նախագահի պաշտոն: Միության ղեկավարները նրան պետք է ընտրեն 2,5 տարի ժամկետով: Վերլուծաբանները ԵՄ առաջին նախագահի պաշտոնի թեկնածու են համարում Մեծ Բրիտանիայի նախկին վարչապետ Թոնի Բլերին:

ԵՄ դիվանագիտության ղեկավարումը կկենտրոնանա արտաքին քաղաքականության գերագույն ներկայացուցչի ձեռքին, որը նաեւ կստանա եվրոհանձնաժողովի փոխնախագահի պաշտոնը: Եվրոպական դիվանագիտության նոր ղեկավարը կմիավորի արտաքին քաղաքականության եւ անվտանգության գերագույն ներկայացուցչի եւ արտաքին կապերի ու քաղաքականության եվրոկոմիսարի պարտականությունները:

Նախատեսվում է մինչեւ 2014 թվականը կրճատել եվրոկոմիսարների թիվը, իսկ մինչեւ 2009՝ եվրոխորհրդարանի պատգամավորների թիվը: Ապագայում որոշումն ընդունված կհամարվի, եթե դրա օգտին քվեարկեն ընկերակցության երկրների 55 տոկոսը, որոնցում ապրում է ԵՄ բնակչության առնվազն 65 տոկոսը:

ԵՄ պատմության մեջ առաջին անգամ նոր համաձայնագիրը նախատեսում է հրաժարվել միության կազմից դուրս գալու ընթացակարգի վերաբերյալ:

Ներկայումս Եվրոմիությունը ղեկավարվում է 1990-ականներին կիրառված սխեմայով, երբ ընդլայնումից կազմում ընդամենը 12 պետություն կար: ԵՄ անդամների թիվը հասել է 27-ի, ինչը զգալիորեն բարդացնում է կառույցների ղեկավարման արդյունավետությունը:

Սպասվում է, որ ԵՄ անդամ բոլոր երկրները փաստաթուղթը կվավերացնեն 2008-ին եւ 2009-ի առաջին կեսին: Այդ դեպքում համաձայնագիրն ուժի մեջ կմտնի 2009-ի հունվարին, որպեսզի եվրոխորհրդարանի ու եվրոհանձնաժողովի հերթական ընտրությունները անցկացվեն ըստ նոր պայմանագրի:

Նոր փաստաթուղթը սահմանադրության կարգավիճակ չունի. միջպետական համաձայնագիր է, ուստի պետք է վավերացվի ազգային խորհրդարաններում: Մինչդեռ որոշ երկրներ, մասնավորապես Իռլանդիան եւ Մեծ Բրիտանիան, չեն բացառում այս կապակցությամբ հանրաքվեներ անցկացնելու հնարավորությունը:

ՆԱՏՕ-ն Մոսկվային հորդորում է վերանայել ԵՍԶՈՒ պայմանագրի սառեցման որոշումը

ՆԱՏՕ-ի պաշտոնական ներկայացուցիչները «խոր մտահոգություն» են արտահայտել Եվրոպայի սովորական զինված ուժերի (ԵՍԶՈՒ) պայմանագրի գործողության սառեցման կապակցությամբ: Ֆրանսպրեսը մեջբերում է Մոսկվային նրանց հասցեագրած այն խոսքերը, որ ԵՍԶՈՒ պայմանագրի դրույթները չեն նախատեսում միակողմանի մորատորիումի հաստատում եւ պայմանագրի գործողության կասեցում:

Ընդսմին ՆԱՏՕ-ում ընդգծել են, որ Հյուսիս-ատլանտյան դաշինքի մասնակից երկրները մտադիր չեն պատասխան քայլեր ձեռնարկել եւ կկատարեն իրենց ստանձնած պարտավորությունները:

ԵԱՀԿ-ն նույնպես Ռուսաստանին կոչ է արել վերանայել պայմանագրի սառեցման որոշումը: Ներկայումս ԵԱՀԿ-ում նախագահող Իսպանիայի արտգործնախարար Միգել Անխել Մորատինոսի խոսքերով, «ԵՍԶՈՒ պայմանագիրը 15 տարի Եվրոպայի անվտանգության անկյունաքարն է եւ պետք է այդպիսին մնա նաեւ առաջիկայում»:

ԵՍԶՈՒ պայմանագրի գործողությունը սառեցնելու Մոսկվայի որոշումը պաշտոնապես ուժի մեջ մտավ 2007-ի դեկտեմբերի 12-ին: Նախագահ Վլադիմիր Պուտինի հրամանագրի համաձայն, սառեցումը պայմանավորված է «բացառապես ԵՍԶՈՒ բովանդակությանն առնչվող հանգամանքներով, որոնք վերաբերում են Ռուսաստանի անվտանգությանը եւ պահանջում անհետաձգելի միջոցների ձեռնարկում»:

Ռուսական կողմը նշում է, որ սառեցումը դեռ չի նշանակում դուրս գալ պայմանագրից: Տվյալ քայլը ձեռնարկված է ի պատասխան ՆԱՏՕ-ի գործողությունների, որը, ի տարբերություն ՌԴ-ի, Բելառուսի, Ղազախստանի եւ Ուկրաինայի, մինչեւ օրս չի վավերացրել նորացված փաստաթղթի տեքստը:

Մինչդեռ դիտորդներից շատերը մորատորիումի պատճառը համարում են դեպի արեւելք ՆԱՏՕ-ի ընդլայնումը, ինչպես նաեւ Չեխիայում ու Լեհաստանում հակահրթիռային համակարգի տարրեր տեղադրելու ԱՄՆ-ի մտադրությունը, որը ռուսները իրենց համար վտանգավոր են համարում:

1990-ին Փարիզում ՆԱՏՕ-ի 16 եւ Վարշավայի պայմանագրի 6 պետությունների ստորագրած ԵՍԶՈՒ պայմանագիրը նախատեսում է երկու դաշինքների սովորական զինված ուժերի սահմանափակումներ:

Մշակութային ժառանգության պահպանման միջազգային կազմակերպությունների թիվն ավելանում է

Միեւնույն է, Ջուղայից ջնջվում են հայ խաչքարային արվեստի վերջին բեկորները

Ազգային թրաստներ համարվող ոչ պետական կազմակերպությունները կոչված են ազգային մշակույթի, պատմական հուշարձանների պահպանության, վերականգնման ու դրանց հանրայնացման խնդիրներին: Հավանորեն, դրանց կարիքը 19-րդ դարի կեսերին է զգացվել եւ հասարակական նախաձեռնությամբ առաջինը կյանքի է կոչվել Անգլիայում:

Հնդկաստանի մայրաքաղաք Նյու Դելիում դեկտեմբերի 3-5-ը անցկացված Ազգային հիմնադրամի միջազգային 12-րդ համաժողովին (ICNT-12) ի թիվս 54 երկրների, մասնակցել է նաեւ Հայաստանի պատվիրակությունը, որի կազմում էին մշակույթի փոխնախարար Գագիկ Գյուրջյանը եւ ազգագրության ու հնագիտության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող Մկրտիչ Զարդարյանը, մասնակցություն է ունեցել նաեւ Հնդկաստանում ՀՀ դեսպան Աշոտ Քոչարյանը:

Երկամյա պարբերությամբ այս համաժողովները տեղի են ունենում բնականաբար Ազգային թրաստներ հիմնադրած երկրներում, այս անգամ դա տեղի ունեցավ Հնդկաստանի փոխնախագահի, վարչապետի, մշակույթի նախարարի, Նյու Դելիի տարածքային կառավարման անդամների ներկայությամբ: Գիտաժողովում ընդգրկված 10 թեմաներից Հայաստանը մասնակցել է «Մշակութային ժառանգության պահպանությունը բնական աղետների եւ հակամարտության գոտիներում» եւ «Ժառանգություն եւ գլոբալիզացիա» նստաշրջաններին: Այդ մասնակցության արդյունքները երեկ մշակույթի նախարարության մամլո ասուլիսում մանրամասնեցին Գագիկ Գյուրջյանը եւ Մկրտիչ Զարդարյանը:

Առաջին նստաշրջանին մեր կողմի ելույթը ներկայացրել է Նախիջեւանում Ջուղայի հայկական հուշարձանների՝ ադրբեջանցիների «համալիր» ոչնչացման իրողությունը եւ այս հարցերով զբաղվող միջազգային կազմակերպությունների ցուցաբերած ոչ այնքան շահագրգիռ մոտեցումները: Գիտաժողովի նախագահության եւ հետաքրքրվող անձանց ու կազմակերպություններին հանձնվել են երեւույթը փաստող վավերագրեր՝ բուկլետ-բրոշյուրներ եւ CD-ներ՝ Սամվել Կարապետյանի «Ջուղա» եւ Սպարտակ Ղարաբաղցյանի «Վկայարան» ֆիլմերով: Սա ունեցել է «Europa Nostar» մշակութային համաեվրոպական կազմակերպության՝ իր ամսագրում Ջուղային վերաբերող նյութի հրապարակման պատրաստակամություն-արձագանք:

Գիտաժողովը նշանավորվել է Ազգային թրաստներ միջազգային կազմակերպության հիմնադրումով, որին Բրիտանական համագործակցության մի շարք երկրների հետ անդամակցել են եւս 12 երկիր՝ ԱՄՆ, Հոլանդիա, Սլովենիա եւ այլն: Այս նորաստեղծ մարմինը հավանորեն լրացնելու է մշակութային ժառանգության պահպանման հարցերով զբաղվող մինչ այժմ եղած կազմակերպություններին (ՅՈՒՆԵՍԿՕ, ԻԿՈՄՈՍ)՝ զբաղվելով սրանց ուշադրությունից դուրս մնացած խնդիրներով:

Միջազգային կազմակերպությունների դերակատարությունը տարբեր երկրներում տարբեր չափաբաժնով է իրականացվում՝ ըստ տվյալ երկրի միջազգային կարեւորության ու հեղինակության: Օրինակ, գրեթե ոչինչ չարվեց Նախիջեւանի հուշարձանային, խաչքարային արվեստը ոչնչացնելու ադրբեջանական ագրեսիան կանխելու ուղղությամբ: Խաչքարերի անտառը վերածվեց հրաձգարանի, ու Ջուղայի խզված մեղեդին լռեց... Բայց միջազգային մի կազմակերպություն (ԻԿՈՄՈՍ) դա, բարեբախտորեն, համարեց հանցագործություն ընդդեմ մարդկության: Եվ երբ խնդիրը ճանաչելի է դառնում, միջազգային կարծիք է ձեւավորվում որեւէ երկրի, ասենք Ադրբեջանի նկատմամբ: Այս երկրի ներկայացուցիչներն էլ նման հանդիպումների բարձր ամբիոնները սովորաբար օգտագործում են՝ դասը լավ սերտածի նման նույն բաները կրկնելով: Ու տեքստի բովանդակությունը չեն էլ փոխում (իրենց երկրի 20 տոկոսը գրավված է, մշակութային արժեքները ոչնչացված, մեկ միլիոն փախստականների իրավունքներն էլ ոտնահարված): Նյու Դելին էլ այս առումով բացառություն չի եղել եւ Գ. Գյուրջյանը ասաց, որ այդ խոսքերը ոչ ուշադրության են արժանացել, ոչ էլ հասկացվել, որովհետեւ մանավանդ տեղի-անտեղի են հնչում:

Բավականին մեծ պատվիրակություններով աչքի ընկած երկրների շարքում Հայաստանինը փոքրաքանակներից է եղել, չնայած որ մասնակցության փոխնախարարների մակարդակով մենք Կամբոջայի, Աֆղանստանի հետ մտել ենք եռյակի մեջ:

Այս նորաստեղծ միջազգային կառույցին Հայաստանը անդամակցելու իրավունք կունենա, երբ կձեւավորի իր Ազգային թրաստը: Այդ ուղղությամբ որոշակի աշխատանքներ կտարվեն կազմակերպության կանոնադրության վերջին տարբերակը ստանալուց հետո:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

150-ԱՄՅԱԿ

Հիշեցին Սիրանույշին

Սիրանույշը (Մերուժե Գանթարճյան) հայ թատերարվեստում ունի անգնահատելի դեր: 65 տարվա բեմական կյանքի ընթացքում խաղացել է ավելի քան 300 դեր:

Առաջին դերը՝ Սոֆյա («Խելքից պատուհաս») դարձավ նրա բեմական երկարամյա կյանքի առաջին ակորդը: Հետագայում՝ Օֆելյա, Ռուզան, Մարգարիտ... Հանդիսատեսն ու բեմադրիչներն ականատես եղան Սիրանույշի փայլուն դերասանական տաղանդին:

Սիրանույշը հայ իրականության մեջ առաջին կինն էր, որ խաղաց տղամարդու դեր՝ Համլետ: Կարծրացած գաղափարներով արվեստագետների համար այդ փաստը վերածվեց խայտառակության, ողբերգության՝ արտիստուհու համար: Թատերագիրների վկայությամբ երկար ժամանակ չէին դադարում Սիրանույշի անձի եւ արվեստի շուրջ քննադատությունները: Հետագայում, սակայն, փոխվեց վերաբերմունքը:

Երեկ Ազգային գրադարանում տեղի ունեցավ հոբելյանական միջոցառում նվիրված Սիրանույշի 150-ամյակին:

«Սիրանույշը ժողովրդական դերասանուհի է: Խաղացել է Շիլլեր, Շեքսպիր, Օստրովսկի, տարբեր ազգերի ներկայացուցիչների դերեր կերտել, բայց երբեք չի հեռացել իր ժողովրդից: Անգամ օտար կերպարներ մարմնավորելու ժամանակ երեւացել է ազգային ոգին ու դիմագիծը», ասաց Ազգային գրադարանի փոխտնօրեն Ռաֆիկ Ղազարյանը եւ ափսոսաց, որ որեւէ այլ մշակութային հաստատություն չհիշեց ու չնշեց դերասանուհու հոբելյանը:

«Ազգը», ի դեմս թատերագետ Վարսիկ Գրիգորյանի, իր մշակութային հավելվածում լայնորեն անդրադարձել է մեծ դերասանուհու հոբելյանին:

ՀԱՍՄԻԿ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Արփայազն Կլառայի մրցանակ՝ Հարություն Խաչատրյանին

Հայաստանում Նիդեռլանդների թագավորության դեսպան Օննո Էլդերենբոսը այսօր երեկոյան, «Երեւան» հյուրանոցում, «Ոսկե ծիրան» միջազգային կինոփառատոնի տնօրեն Հարություն Խաչատրյանին կհանձնի «Արփայազն Կլառայի անվան մշակույթի զարգացման» հիմնադրամի 2007 թվականի մրցանակը՝ «Մշակույթ եւ հակամարտություն» թեմայով: Հեղինակավոր այս մրցանակը Խաչատրյանին շնորհելուց առաջ 10 հոգուց բաղկացած միջազգային ժյուրին ուսումնասիրել է կինոռեժիսորի ստեղծագործական ուղին, դիտել 1981 թվականից ի վեր նրա ստեղծած վավերագրական հետեւյալ ֆիլմերը՝ «Թաղի ձայները» (1981), «Կոնդը» (1987), «Վերադարձ ավետյաց երկիր» (1991), «Պոետի վերադարձը» (2006), արժեւորելով հետեւյալ խոսքերով՝ «Հարություն Խաչատրյանին շնորհվում է «Արփայազն Կլառայի մրցանակը՝ իր ֆիլմերի գեղարվեստական որակի եւ հուզական բովանդակության, ներքին բախումների ու հակամարտությունների պատճառած տառապանքներն արվեստի արտահայտչամիջոցներով ճշմարտացիորեն արտացոլելու եւ իրական կյանքի բանաստեղծական պատկերը սերունդներին ի պահ տալու համար»:

Այս առիթով «Մոսկվա» կինոթատրոնում այսօր տեղի կունենա Խաչատրյանի ֆիլմերի հետահայաց ցուցադրման ու լուսանկարչական ցուցահանդեսի բացումը:

«Ինչ զգացումներ ունեք մրցանակը ստանալուց առաջ, ինչ խորհուրդ ունի այն ձեր կյանքում», մեր հարցին Հարություն Խաչատրյանը պատասխանեց. «Այս մրցանակը ստեղծագործական կյանքիս մի ամբողջ փուլի գնահատանք է: Երկար սպասված ծափահարությունն է բոլոր այն ֆիլմերիս, որոնք ժամանակին համարվել են ապազգային, քարկոծվել, անտեսվել՝ իրենց մեջ պարունակած խոր անհանգստությունների պատճառով: Տարիներ պետք անցնեին հասկանալու համար, որ այդ անհանգստությունները պետք են աշխարհին ու մարդկանց: Իմ ֆիլմերը դիտելուց հետո մարդիկ երկար ժամանակ չեն ազատվում անհանգիստ մտքերից, անսովոր հուզումներից: Այս մրցանակն ինձ համար նաեւ երջանկություն է, որովհետեւ դրան արժանանում եմ ոչ թե մարդկանց ժամանցային տրամադրություն պարգեւելու, այլեւ իրականության հետ դեմ հանդիման կանգնելու, ճանաչելու ու խորհելու առիթ տալու համար»:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Նրա ձայնը կարատներով էին արժեւորում

Աստրախանի բնիկ էր: Հայրը՝ իրավաբան Դանիել Կարապետովը, որդուն անհոգ մանկություն, պատանեկություն էր նվիրել, քաղաքի լավագույն դպրոցում ուսման տվել. երազում էր նրան էլ Ֆեմիդայի ծառա դարձնել, Ռուսիո մեջ հայոց դասի պաշտպան, իսկ Սաշան. «Հայրիկի սիրտն, ասում էր, չեմ կոտրի, իրավաբան էլ կդառնամ, բայց երգելով՝ ազգս ավելի ճանաչված կդարձնեմ»:

Մոսկվայի համալսարան, փայլուն առաջադիմություն, ժպտացող ապագա եւ... անակնկալ մի հանդիպում տենոր Մ. Ե. Մեդվեդեւի հետ. դասեր, օրեցօր հասակցվող ձայն, օպերային բեմն արդեն մոտ էր թվում, սոցիալ-դեմոկրատի համոզմունքները, սակայն, երգչի «խաղաթղթերը» խառնեցին. կալանք, վտարում եւ ութ տարվա պիտակ... Բայց ոսկե տենորի համար սա էլ խոչընդոտ չէր. բարի մարդիկ, ի վերջո, գնահատեցին նրան: Առաջինն իտալացի մաեստրո Ումբերտո Մազետտին էր, որին երգիչը Մոսկվայի կոնսերվատորիայում ոչ միայն աշակերտում է, այլեւ ապրում նրա անվանական թոշակով: Արտիստական Մոսկվան ճանաչում, երկրպագում էր Ալեքսանդրին. Կաչալովը, Մոսկվինը, Գնեսինան, Փարիզից եկած Սառա Բեռնարը քաջալերում էին նրան, օգնում խորհուրդներով: Գործող օպերային թատրոնների հրավերներից ընդունեց նախ մասնավոր օպերայինը: Այստեղ Լենսկի խաղերգեց, կերպարը համեմատեցին Սոբինովի կերտածի հետ: Դերերգչի համար անչափ կարեւոր քնարական հիմքը թատրոնում ամրացավ Դուքսի, Ալֆրեդի, Վերթերի կերպարներով:

Ճանապարհը բաց էր. հարավից Թիֆլիսի թատրոնն էր կանչում, որտեղ մեկ տարում շուրջ տասը դերերգ պատրաստեց, խաղաց, հմայեց, ոգեւորեց, հուզեց... Անցածն ամրագնում, կատարելագործում էր Կիեւում, ուր կայսրության օպերային լավագույն թատրոններից մեկն էր: Քնարականների հիմքով այստեղ շարվեց դրամատիկական դերերգերի վերնաշենքը. Կավարադոսին, Ռադամեսը, Կանիոն, Դարգոմիժսկու «Ջրահարսի» իշխանը... Չքնաղ: Ամեն ներկայացումից հետո կանայք, աղջիկները պաշարում էին թատրոնի ետնամուտքը, դուրս եկող Կարասովին շրջապատում, ինքնագրեր խնդրում:

Կիեւի գլխավոր փողոցում՝ Կրեշչատիկում նա պարբերաբար զբոսնում էր: Երկրպագուներն այստեղ էլ չէին ուշանում. իրենց կուռքին շրջապատում, հետը զբոսնում, ապա ուղեկցում էին մինչեւ տուն: Ավտո թե հանրակառք՝ խճճվում էր մարդկանց մեջ, փողոցի շարժումը խանգարվում: Սիրված երգչին, ի վերջո, հրավիրեցին ոստիկանատուն, մեծարեցին, ինքնագրեր ստացան եւ, հանդիպումով հպարտ՝ թախանձագին խնդրեցին.

- Մենք ձեզ կառք, ավտոմեքենա կտրամադրենք ձեր ուզած ժամին, միայն Կրեշչատիկով մի՛ քայլեք. երթեւեկության կարգուկանոնը խախտվում է:

Երգչի պատասխանը, հարցի լուծումը հարյուր տարվա ծածկի տակ են: Խնդիրը, կարծում եմ, փոխադարձ բարեկրթությամբ է լուծվել: Ավելի հետաքրքրականին անցնենք:

Ռուս մեծ տենոր Լեոնիդ Սոբինովն այս նույն շրջանում գալիս է Կիեւ: Չայկովսկու «Եվգենի Օնեգին» օպերայում Լենսկի պիտի խաղերգի, բայց... մրսում է, ձայնը կտրվում: Նրան Կարասովը պիտի փոխարինի: «Ե՞ս,- ասում է,- Սոբինովի՞ն, ներողություն՝ այդքան անհամեստ չեմ»: Մինչդեռ թատրոնի կարգադրիչը բեմից արդեն հայտարարում է.

- Պարոն Սոբինովն այսօր, ցավոք, վատառողջ է, երգել չի կարող:

Դահլիճում ափսոսանքի հոգոցներ են լսվում:

- Ցանկացողները կարող են տոմսերը վերադարձնել:

Կանացի գեղեցիկ մի ձայն պարտերից հարցնում է.

- Իսկ փոխարինողն ո՞վ է:

- Ալեքսանդր Կարասովը:

Եվ, ինչ եք կարծում, ներկաները ոգեւորված ծափահարում են, եւ Սաշան հուզված շտապում է զգեստավորվելու, դեմքը հարդարելու: Նրա Լենսկին, ինչպես միշտ, ցնցող է: Օթյակում նստած Սոբինովը լսում, դիտում, հիանում է ու այդ հիացմունքը հանդերձարանում հայտնում երիտասարդ գործընկերոջը.

- Այստեղ քեզ, պարզվում է, ինձանից շատ են սիրում,- ապա կատակում,- Կիեւ հանգիստ խղճով կարող եմ չգալ: Կգամ, թերեւս, քեզ տեսնելու եւ լսելու: Բրավո՛:

Սա փոխադարձ հարգանքի, բարեկամության սկիզբն էր:

Ռուսաստանում, թե Եվրոպայում՝ երգչին սիրով էին ընդունում: Կարապետյանը Կարապետով էր դարձել ռուսաց պաշտոնյայի քմահաճույքով, Կարապետովից՝ Կարասով էլ մի քայլ էր, բայց սա ոսկեփայլ տենորին արժեւորելու խորհուրդն ուներ:

Օտար բեմերում փայլելով՝ Հայաստան, հայկական պետական օպերային թատրոն էր երազում եւ 1932-ին շատերի նման շտապեց Երեւան, երազանքն իրականացնելու: 1933-ի «Ալմաստում» նա Շեյխ էր, Աշուղ, խաղերգչական իր փորձով կողմնորոշում էր մյուս մասնագետներին: «Անուշում» Սարո եղավ, հետո նպաստեց ռուսական, արեւմտաեվրոպական օպերաների բեմադրություններին, մի խոսքով, խաղացանկի լիարժեք կայացմանը:

Հարո Ստեփանյանը զավեշտական իր օպերան՝ «Քաջ Նազարը» գրեց: Ռոսսինիի «Սեւիլյայի սափրիչում» քանիցս խաղերգած Ալմավիվան կամ մոցարտյան կոմիկ կերպարները վերակենդանացան, զանազան թելերով միացան Նազարին, սնեցին, հղկեցին, երգչի սերտած հայերենով հայացան եւ Կարասովի կերտած կերպարն, ասում էին, դերերգչական հրաշք էր:

Երգում, բեմադրում էր: Ինքն էլ, ձայնն էլ գեղեցիկ էին: Նրան սիրում էին նաեւ բարության, իմաստնության համար: Հայ, թերեւս, ամենագեղեցիկ եւ հզոր տենորներից էր, Հայաստանի ժողովրդական արտիստի կոչման արժանացավ, Խորհրդային Միությանը... խնայեցին:

Սոբինովը մեր հայրենակցից ավելի տարիքով էր, կյանքից ավելի շուտ հեռացավ, բայց նա միանգամայն ընթեռնելի, նույնիսկ հնչուն սկավառակներ ունի, իսկ Կարասովի ձայնը մնացել է խշշացող, հազիվ լսելի ակոսների մեջ, ձայն, որ թանկարժեք քարերի, ոսկու արժեւորման միավորներով՝ կարատներով էին գնահատում:

Ազգի արժեքներն արհամարհելու մեկ օրինակ եւս:

Դուստրը՝ հոր հիշատակը միայնակ ծխացնող դաշնակահարուհի Նելլի Կարասովան, նրա տրտմանքը չի տեսել: Հիշում է նրան որպես Երեւանի պարարվեստի ուսումնարանի տնօրեն, սիրված ղեկավար, որ միջանցքներով քայլելիս էր երգում՝ մեղմ, եթերային, իսկ պարուսույցները եւ ուսանողներն աստիճանաբար մարող այդ եղերերգի վերջին, հուզված ունկնդիրներն էին:

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՊԼՈՒԶՅԱՆ

Վերջին ուղեգրերը «Լիոնին» ու «Ֆեներբահչեին»

Ութ հանդիպումներով ավարտվեց չեմպիոնների լիգայի խմբային մրցաշարը: Մրցումների ավարտական օրը հայտնի դարձան 1/8 եզրափակչի վերջին երկու մասնակիցները՝ «Լիոնն» ու «Ֆեներբահչեն»:

Ֆրանսիայի չեմպիոնին ուղեգիր նվաճելու համար անհրաժեշտ էր հյուրընկալվելիս առավելության հասնել շոտլանդական «Գլազգո Ռեյնջերսի» նկատմամբ: Երկու թիմերն էլ վաստակել էին 7-ական միավոր եւ հավակնում էին ուղեգրին: «Լիոնը» հիանալի կատարեց իր առջեւ դրված խնդիրը: Արդեն 16-րդ րոպեին Գովուն բացեց հաշիվը, իսկ խաղավերջում Բենզեման երկու անգամ գրավեց «Գլազգո Ռեյնջերսի» դարպասը՝ ավարտելով մրցակցի ջախջախումը (3-0): Բենզեման խաղից հետո արժանացավ «Լիոնի» գլխավոր մարզիչ **Ալեն Պերենի** դրվատանքին. «Հիանալի է, երբ ամեն ինչ լավ է ավարտվում: «Գլազգո Ռեյնջերսի» հետ առաջին հանդիպումը մեզ համար շատ անհաջող դասավորվեց, իսկ այսօր ամեն ինչ լավ ընթացավ: Մենք հարձակողական ոճի ֆուտբոլ ցուցադրեցինք եւ դրա համար վարձահատույց եղանք: Քարիմ Բենզեման հիանալի խաղ ցուցադրեց եւ վճռորոշ պահերին իրեն գերազանց դրսեւորեց: Մենք խմբում անհաջող էինք մեկնարկել եւ դրանով իսկ բարդացրել էինք խնդիրը: Հույս ունեմ, որ վիճակահանությունը բարեհաճ կգտնվի մեր հանդեպ: Իսկ առայժմ ուրախ եմ մեր հաջողության համար»:

«Գլազգո Ռեյնջերսի» գլխավոր մարզիչ **Ուոլտեր Սմիթը** հետեւյալ կարծիքն արտահայտեց. «Հանդիպումը շատ նման էր Լիոնում կայացած առաջին խաղին, միայն այն տարբերությամբ, որ հաշիվը բացել էինք մենք: Չեմ կարծում, թե արագ խփված գոլը մեզ հունից հանեց, իսկ ահա երկրորդ գնդակը խորտակեց մեր բոլոր հույսերը: Երկրորդ խաղակեսում մենք զգալի առավելություն ունեինք, բայց մրցակիցը հաջողությամբ էր պաշտպանվում: Թեեւ մեզ չհաջողվեց հաջորդ փուլի ուղեգիր նվաճել, բայց մասնակցությունը խմբային մրցաշարին ֆուտբոլիստների համար մեծ փորձ էր: Պայքարը կշարունակենք ՈւԵՖԱ-ի գավաթի մրցաշարում»:

1/8 եզրափակչի ուղեգիր նվաճեց նաեւ թուրքական «Ֆեներբահչեն», որը սեփական հարկի տակ 3-1 հաշվով հաղթեց Մոսկվայի ԲԿՄԱ-ին: Վերջինս խաղադաշտ էր դուրս եկել առանց հիմնական կազմի յոթ ֆուտբոլիստների: Խաղից հետո թիմերի մարզիչները հետեւյալ կարծիքն են արտահայտել:

Զիկո («Ֆեներբահչե»)- Մենք արժանի էինք հաղթանակի: Առաջին 20 րոպեներին սակայն լավ չէինք խաղում, քանի որ մրցակիցը մամլիչ գործողությունների էր դիմել: Բաց թողած գոլից հետո սկսեցինք մեր կամքը թելադրել մրցակցին եւ ի վերջո հասանք ցանկալի արդյունքի: Շնորհավորում եմ ԲԿՄԱ-ին, որն իսկական պրոֆեսիոնալիզմ դրսեւորեց ու պայքարեց մինչեւ վերջ, թեեւ արդեն կորցրել էր ուղեգիր նվաճելու հնարավորությունը: Կարծում եմ, «Ֆեներբահչեին» հաջորդ փուլում մեծ հաջողություն է սպասում:

Վալերի Գազաեւ (ԲԿՄԱ)- Շնորհավորում եմ «Ֆեներբահչեին» հաջորդ փուլ մտնելու առթիվ: Այսօր մեր կազմում մեծ թիվ էին կազմում երիտասարդ ֆուտբոլիստները, որոնք գերազանց խաղացին: Բայց նրանց պակասում էր նման հանդիպումների փորձը: Չեմպիոնների լիգայի մրցաշարը մեզ համար անհաջող դասավորվեց:

«F» խմբում «Մանչեսթր Յունայթեդը», որ նախորդ 5 խաղերը շահել էր, չկարողացավ 6-րդ անընդմեջ հաղթանակը տոնել ու ռեկորդ սահմանել: «Ռոմայի» հետ խաղում Ալեքս Ֆերգյուսոնը խաղադաշտ էր դուրս բերել երկրորդ կազմը: Խաղն ավարտվեց ոչ-ոքի (1-1): Խաղից առաջ երկու թիմերի ֆանատների ընդհարման պատճառով մարմնական վնասվածքներ էին ստացել իտալացի մեկ եւ անգլիացի հինգ երկրպագուներ:

Նույն խմբում հանդես եկող Կիեւի «Դինամոն» տխուր ռեկորդի հեղինակ դարձավ՝ 6-րդ խաղում էլ պարտություն կրելով: Դինամոյականները Լիսաբոնում 0-3 հաշվով զիջեցին «Սպորտինգին»: «Բարսելոնը» թեեւ «Շտուտգարտի» հետ խաղի սկզբում գոլ բաց թողեց, սակայն հանդիպումը շահեց 3-1 հաշվով: Մյուս հանդիպումներում գրանցվեցին այսպիսի արդյունքներ. «Էյնդհովեն»-«Ինտեր»՝ 0-1, «Սլավիա»-«Սեւիլիա»՝ 0-3, «Արսենալ»-«Ստյաուա»՝ 2-1:

Ալոնսոն վերադարձավ «Ռենո»

«Ֆորմուլա-1» դասի աշխարհի կրկնակի չեմպիոն Ֆեռնանդո Ալոնսոն վերադարձավ «Ռենո», որի կազմում 2005-ին ու 2006-ին ուժեղագույնն էր ճանաչվել: Նա պայմանագիր է կնքել «Ռենոյի» հետ, ըստ որի կստանա 35 մլն եվրո:

Ավարտված մրցաշրջանում Ալոնսոն հանդես եկավ «Մակլարենում», որտեղ բավական հաջող ելույթ ունեցավ բրիտանացի Լյուիս Համիլտոնը: «Մակլարենում» Ալոնսոն չկարողացավ իրեն լավագույն կողմերով դրսեւորել եւ պահպանել չեմպիոնի տիտղոսը: Ընդհանրապես այս մրցաշրջանում բավական թեժ մրցակցություն էր ծավալվել «Ֆորմուլա-1» դասի աշխարհի առաջնությունում: Մրցումների ավարտից երկու փուլ առաջ առջեւից էր ընթանում Համիլտոնը, որը 6 միավորով գերազանցում էր Ալոնսոյին, 17-ով՝ Ռայկոնենին: Սակայն վերջին երկու փուլերում ֆինն ավտոարշավորդը հաղթեց եւ Չինաստանի, եւ Բրազիլիայի Գրան պրիի խաղարկություններում ու գերազանցեց մրցակիցներին: Իսկ ահա Ալոնսոն ընդամենը 2 միավոր վաստակեց:

«Ռենոն» «Ֆորմուլա-1» դասի ավտոմրցավազքի առաջատար թիմերից է, որը հարուստ հովանավորներ ունի: «Ռենոյի» սեփականատեր Ֆլավիո Բրիատորեն իր գոհունակությունն է հայտնել պայմանագրի կնքման առնչությամբ. «Ալոնսոն իր առաջին հաջողությանը հասել է հենց «Ռենոյում»: Ֆեռնանդոն հիանալի ավտոմրցարշավորդ է, որին հատուկ են նաեւ առաջնորդի հատկանիշները: Ուրախ եմ կրկին նրա հետ համագործակցելու համար: Ամեն ինչ կանեմ, որպեսզի Ալոնսոն իրեն լավ զգա մեր թիմում: Նա մեր թիմի հիմնաքարն է»:

«Ռենոյում» Ալոնսոյի գործընկերը կլինի «Ֆորմուլա-1»-ի նորեկ, բրազիլացի Նելսինյոն՝ լեգենդար ավտոարշավորդ Նելսոն Պիկեի որդին: 2007-ին «Ռենոն» «Կոնստրուկտորների գավաթի» խաղարկությունում զբաղեցրեց 3-րդ տեղը՝ վաստակելով 51 միավոր: Թիմի անդամներ Հեյկո Կովալայնենը եւ Ջանկառլո Ֆիզիկելան գրավեցին համապատասխանաբար 7-րդ եւ 8-րդ տեղերը: Թիմի ղեկավարությունը դա ձախողում համարեց: Աշխարհի առաջնության փուլերում միայն Ճապոնիայի Գրան պրիի խաղարկությունում Կովալայնենին հաջողվեց մրցանակակիր դառնալ՝ զբաղեցնելով 2-րդ տեղը:

Ֆեռնանդո Ալոնսոն «Ֆորմուլա-1»-ում նորամուտը նշել է 2001-ին Մելբուռնում: Մասնակցել է Գրան պրիի 105 խաղարկության, որից 19-ը շահել է: 49 անգամ նա կանգնել է պատվո պատվանդանին: 2001-ին նա հանդես է եկել «Մինարդիում», 2003-06-ին՝ «Ռենոյում», 2007-ին՝ «Մակլարենում», որի կազմում բրոնզե մեդալակիր է դարձել:

Շարապովայի շրջազգեստը աճուրդի կհանվի

Ռուսաստանցի թենիսիստուհի Մարիա Շարապովան աճուրդի կհանի իր այն շրջազգեստը, որով նա ներկայացել էր թենիսի ԱՄՆ-ի բաց առաջնության բացման հանդիսավոր արարողության ժամանակ: Շարապովայի ստորագրությամբ երեկոյան այդ գեղեցիկ շրջազգեստի երջանիկ տերը հայտնի կդառնա դեկտեմբերի 19-ին Նյու Յորքում անցկացվելիք աճուրդում: Ստացված գումարը կօգտագործվի բարեգործական նպատակներով:

Ճիշտ է, թենիսի ԱՄՆ-ի այս տարվա բաց առաջնությունը հաջող չէր Շարապովայի համար: Նրան չհաջողվեց պահպանել ԱՄՆ-ի չեմպիոնուհու տիտղոսը: Արդեն 3-րդ շրջանում նա դուրս մնաց հետագա պայքարից՝ ցավալի պարտություն կրելով լեհ թենիսիստուհի Ագնեշկա Ռադվանսկայից:

Առաջինը ոչ-ոքի

Խանտի Մանսիյսկում Ալեքսեյ Շիրովն ու Գատա Կամսկին շախմատի աշխարհի գավաթի խաղարկության եզրափակիչ 4 մրցախաղերում վիճարկում են հաղթողի կոչումը: Երեկ կայացավ մրցակիցների առաջին պարտիան, որտեղ սպիտակներով խաղում էր Շիրովը: Երկարատեւ պայքարից հետո գրանցվեց ոչ-ոքի:

Եզրափակիչում «Միլանն» ու «Բոկա Խունիորսը»

Ինչպես եւ սպասվում էր, ֆուտբոլի աշխարհի ակումբային առաջնությունում գլխավոր մրցանակը կվիճարկեն իտալական «Միլանն» ու արգենտինական «Բոկա Խունիորսը»: Այս ակումբները պայքարը սկսեցին կիսաեզրափակիչից:

Առաջինը եզրափակչի ուղեգիր նվաճեց արգենտինյան ակումբը: Մրցակիցը Թունիսի «Էտուալն» էր: Հանդիպման 37-րդ րոպեին Կարդոսոյի խփած միակ գոլը հաղթանակ պարգեւեց արգենտինացիներին:

Միակ գոլը վճռեց նաեւ «Միլանի» եւ ճապոնական «Ուրավա Ռեդ Դայմոնդզի» մրցավեճի ելքը: Իտալացիներին հաղթանակ պարգեւեց թիմի վետերան, հոլանդացի Կլարենս Զեեդորֆը՝ եզրափակելով Կակայի փոխանցումը: Եվ այսպես, դեկտեմբերի 16-ին «Միլանն» ու «Բոկա Խունիորսը» կվիճարկեն աշխարհի ակումբային առաջնության հաղթողի տիտղոսը: Հետաքրքրական է, որ երկու թիմերն էլ միջազգային տարբեր մրցաշարերում հավասար քանակությամբ մրցանակներ են շահել եւ այս ցուցանիշով համաշխարհային ֆուտբոլում առաջատարներն են: Այնպես որ, կիրակի օրը հաջողության հասած թիմը կդառնա յուրօրինակ ռեկորդակիր:

Անգլիացիները բանակցել են Կապելոյի հետ

Ամենայն հավանականությամբ, Անգլիայի ազգային հավաքականը կգլխավորի իտալացի մասնագետ Ֆաբիո Կապելոն: Ինչպես տեղեկացրել է Անգլիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի ներկայացուցիչը, Կապելոն բանակցել է ֆեդերացիայի գործադիր տնօրեն Բրայան Բառվիկի եւ Տրեւոր Բրուկինգի հետ: Բանակցությունները նորմալ են անցել: Կապելոն մեկնել է Իտալիա, իսկ հետագա բանակցությունները կվարվեն նրա գործակալի հետ: Ըստ անգլիական «The Sun»-ի, Կապելոն Անգլիայի հավաքականի գլխավոր մարզչի ամենահավանական թեկնածուն է եւ մոտ օրերս նրա հետ պայմանագիր կկնքվի: Իսկ ահա Կապելոն առայժմ չի մեկնաբանել իր վարած բանակցությունները, նշելով միայն, որ հաճույքով կընդունի Անգլիայի հավաքականը գլխավորելու հրավերը:

Մեծ Բրիտանիայի լավագույն մարզիկը Ջո Կալզագեն է

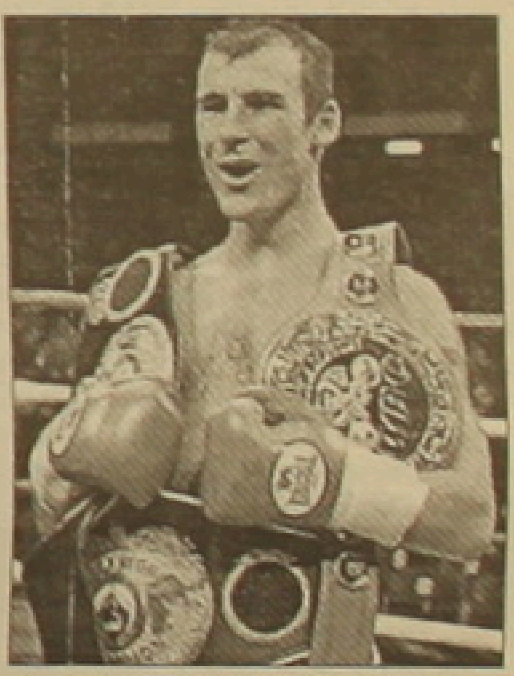

WBO-ի, WBC-ի եւ WBA-ի վարկածներով աշխարհի ներկայիս չեմպիոն, միջին քաշային պրոֆեսիոնալ բռնցքամարտիկ Ջո Կալզագեն BBC հեռուստաալիքի անցկացրած հարցման արդյունքներով ճանաչվել է տարվա լավագույն մարզիկ Մեծ Բրիտանիայում: Անվանի բռնցքամարտիկն արդեն 10 տարի անպարտելի է պրոֆեսիոնալ ռինգում՝ շահելով անցկացրած բոլոր 44 մենամարտերը: 35-ամյա բռնցքամարտիկն այդ ընթացքում ոչ մեկին չի զիջում տարբեր վարկածներով աշխարհի չեմպիոնի իր տիտղոսները:

Հարցման արդյունքները զարմացրել էին Կալզագեին. «Պարզապես ցնցված եմ: Դա ինձ համար մեծ պատիվ է եւ մեծ իրադարձություն»: Ջո Կալզագեին մրցանակը Լաս Վեգասում հանձնել են Լեննոքս Լյուիսն ու Ռիկի Հատոնը: Կալզագեի օգտին ձայն են տվել 177748 մասնակիցներ (ձայների 28,19 տոկոսը): Նա ստացած ձայներով գերազանցել է հաջորդ տեղերը զբաղեցրած «Ֆորմուլա-1» դասի ավտոմրցավազքի մասնակից Լյուիս Համիլտոնին (19,45 տոկոս) եւ պրոֆեսիոնալ բռնցքամարտիկ Ռիկի Հատոնին (13,53 տոկոս):

Հետաքրքրական է, որ տարվա լավագույն մարզիչ է ճանաչվել Կալզագեի հայրը՝ Էնցո Կալզագեն: Բրիտանիայի լավագույն թիմի մրցանակը հանձնվել է Անգլիայի ռեգբիի հավաքականին, որն աշխարհի գավաթի եզրափակչի մասնակից է: Կեսդարյա ֆուտբոլային բեղմնավոր գործունեության համար հատուկ մրցանակի է արժանացել հանրահայտ Բոբի Ռոբսոնը: Իսկ օտարերկրացի լավագույն մարզիկ է ճանաչվել շվեյցարացի թենիսիստ Ռոջեր Ֆեդերերը:

Ինտելեկտուալ առաջին խաղերը կկայանան Պեկինում

2008-ի ամառային օլիմպիական խաղերի (8-24 օգոստոսի) եւ պարաօլիմպիադայի (6-17 սեպտեմբերի) ավարտից հետո Պեկինում կանցկացվեն ինտելեկտուալ խաղեր չորս մարզաձեւերից (շախմատ, շաշկի, բրիջ, գո): Այս մասին տեղեկացրել է շախմատի միջազգային ֆեդերացիայի եւ Կալմիկիայի նախագահ Կիրսան Իլյումժինովը:

«Շախմատն ու բրիջը ՄՕԿ-ի կողմից ընդունված մարզաձեւեր են, շաշկին եւ գոն եւս ձգտում են իրենց գրանցումը ստանալ օլիմպիական մարզաձեւերի ընտանիքում: Սակայն ինտելեկտուալ խաղերի ընդգրկումն օլիմպիադայի ծրագրում ՄՕԿ-ի կողմից առայժմ հավանության չի արժանանում: Եվ ահա, որպեսզի ցույց տանք, թե այդ մարզաձեւերի նկատմամբ ինչպիսի մեծ հետաքրքրություն է դրսեւորվում մարզասերների շրջանում, որոշեցինք կազմակերպել եւ անցկացնել ինտելեկտուալ առաջին խաղերը: Մենք արդեն հանդիպել ենք Պեկինի օլիմպիադայի կազմկոմիտեի հետ, քննարկել կազմակերպչական հարցերը: Մեր գաղափարը հավանության է արժանացել եւ որոշվել է 2008-ի հոկտեմբերին Պեկինում անցկացնել խաղերը չորս մարզաձեւերից», նշել է Կիրսան Իլյումժինովը:

Ամենահարուստ երիտասարդ մարզիկները

Ամերիկյան «Ֆորբս» ամսագիրը հրապարակել է մինչեւ 25 տարեկան ամենահարուստ մարզիկների ցանկը: Այն գլխավորում է բասկետբոլի ազգային ընկերակցության «Կլիվլենդ» թիմի 22-ամյա հարձակվող Լեբրոն Ջեյմսը, որն ընթացիկ մրցաշրջանում 27 մլն դոլար է վաստակել: Երկրորդ տեղում Նոր Օռլեանի ամերիկյան ֆուտբոլի թիմի ներկայացուցիչ, 22-ամյա Ռեգի Բուշն է, որի վաստակը կազմել է 24 մլն դոլար: Ամենահարուստ երիտասարդ մարզիկների եռյակը եզրափակում է 20-ամյա ռուսաստանցի թենիսիստուհի Մարիա Շարապովան, որի եկամուտը 23 մլն դոլար է:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

Վրաստան-Ռուսաստան «ոչ կոռեկտ» ...

1-ին էջից

Հայաստանի եւ Վրաստանի հարաբերությունների ներկա մակարդակով Գաչեչիլաձեն բավարարված է, բայց՝ առայժմ: Ինչ վերաբերում է հարաբերությունների զարգացմանը, ապա «լինելով ընդդիմություն եւ կանգնած փողոցում ես չեմ կարող ասել Հայաստան-Վրաստան հարաբերությունների զարգացման ուղղությունը: Պետք է ամենից առաջ գալ իշխանության, ուսումնասիրել այդ խնդիրները, եթե այդպիսիք կան, այնուհետեւ զարգացնել: Մենք հայտարարում ենք, որ բոլորի հետ կլինենք կոռեկտ: Մեր իշխանությունը դիվանագիտական հարաբերություններում կոռեկտ չէ եւ ես առաջին հերթին ցանկանում եմ նախ գործ անել, հետո միայն PR անել»: Դիտարկմանը, թե Վրաստանի կողմից ոչ կոռեկտ մոտեցումը ամենից առաջ վերաբերում է Ռուսաստանին, Գաչեչիլաձեն համաձայնեց: «Բայց եթե ոչ կոռեկտ մոտեցումը վերաբերում է Ռուսաստանին, Հայաստանն էլ Ռուսաստանի հետ բարեկամական երկիր է եւ այդ ոչ կոռեկտ հարաբերություններն անուղղակի անդրադառնում են նաեւ Հայաստանի ու Վրաստանի հարաբերությունների վրա»:

Ըստ ընդդիմության միասնական թեկնածուի, Վրաստանում էթնիկ խտրականություն չկա: «Ես մեծացել եմ հայերի հետ, միասին ֆուտբոլ էինք խաղում մանկության տարիներին, եւ այն, ինչ եղել է մեր մանկության ընթացքում, շարունակվում է մինչեւ օրս: Եթե ինչ-որ խնդիրներ էլ կան, ես չէի ասի, թե դրանք էթնիկ բնույթի են: Ավելի շուտ, դրանք քաղաքական խնդիրներ են, որոնց դեմ կան համարժեք պատասխաններ»:

Ըստ Սալոմե Զուրաբիշվիլու, վրաց-հայկական հարաբերությունները մի քիչ դատարկ են

«Վրաց-հայկական հարաբերությունների մասին խոսելիս ես չէի սկսի Ջավախքից, քանի որ ճիշտ չէ վրաց-հայկական հարաբերություններին նայել այդ տեսանկյունից: Ամեն դեպքում, Ջավախքի, ընդհանրապես փոքրամասնությունների թեմային անդրադառնալով նշեմ, որ ցանկանալով լինել եվրոպական մոտեցումներով երկիր, մենք պետք է հիմնադրենք նորմալ քաղաքացիություն՝ անկախ ծագումից: Պետք է դադարենք օգտագործել սովետական որակումները, օրինակ՝ ազգային փոքրամասնություն: Լինում են մշակութային, լեզվական փոքրամասնություններ, բայց ոչ ազգային, առավել եւս էթնիկ», «**Ազգին**» պարզաբանեց **Սալոմե Զուրաբիշվիլին**:

Ըստ Զուրաբիշվիլու, պետք է վերջ տալ երկիրը էթնիկ խմբերի բաժանելուն: Ներկա իրավիճակն այնպիսին է, որ մեծ տնտեսական եւ սոցիալական խնդիրներ կան Ջավախքում, բայց դա ընդհանուր է ողջ Վրաստանի համար: «Բոլոր տարածաշրջանները Վրաստանում գտնում են, որ իրենք են ամենավատ վիճակում: Փաստն այն է, որ դրանք բոլորն էլ վատ վիճակում են»:

Խնդիր է նաեւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ձեւական լինելը, որ ոչ միայն Ջավախքին է բնորոշ: «Եթե այդ վիճակը շարունակվի, մենք իսկապես խնդիրներ կունենանք: Պետք է մշակութային եւ սոցիալական ինտեգրում, ինչը տեղի չի ունենում: Տարածաշրջանները թողնված են իրենց հույսին: Մարդիկ միայն ընտրությունների ժամանակ են իրենց քաղաքացի զգում: Այդ ամենն ինձ համար հարցեր են եւ դեռ ոչ խնդիր, բայց դրանք կարող են դառնալ խնդիրներ, եթե այդ մասին չմտածենք», հավատացած է Զուրաբիշվիլին:

Լեզվի խնդիրը լիարժեք քաղաքացիության մասն է: «Առաջնային է պետական լեզուն, բայց պետք է հնարավորություն տալ ուսանելու փոքրամասնությունների լեզուն: Անհրաժեշտություն եւ պարտականություն է վրացերենի իմացությունը, եւ ես կողմ չեմ տարածաշրջանային լեզվի կարգավիճակին, քանի որ դա կարող է մյուս կողմի ռեակցիան առաջացնել: Ես չէի կոչի դա ռեգիոնալ լեզու, բայց պետք է հնարավորություն լինի երկրորդ լեզվի: Ավելին, բավականին լավ կլինի, եթե դպրոցներում եւ բուհերում հնարավորություն լինի ուսումնասիրելու մեր հարեւանների լեզուները»:

Վրաստանում կրոնական համայնքների կապակցությամբ Զուրաբիշվիլին պարզաբանեց, որ, մի կողմից, դոմինանտը վրաց ուղղափառ եկեղեցին է, մյուս կողմից մյուս կրոնական համայնքների տարրական նվազագույն իրավունքները պետք է բավարարվեն: Այդ նվազագույն իրավունքներն ընդգրկում են իրավական հարցերը, եւ այդ հարցերը պետք է լուծել եվրոպական երկրների օրինակով, բայց ոչ կրկնօրինակման:

Ինչ վերաբերում է Վրաստան-Հայաստան հարաբերություններին, ապա Սալոմե Զուրաբիշվիլու կարծիքով, այստեղ գոյություն ունի ինչպես արտաքին իրողություն, այնպես էլ իրականություն: «Արտաքին իրողությունը արտակարգ, ընկերական հարաբերություններն են, մեր նախկին նախագահն ու մեր նախագահը միասին դահուկ են քշում եւ այլն: Բայց փաստացի մենք չունենք ճիշտ, նշանակալի հարաբերություններ եւ այն պատճառով, որ Վրաստանը այս տարիների ընթացքում կորցրել է իր իրական դերը Կովկասում: Ավելի ուշ էլ այնպես ստացվեց, որ տնտեսական հարցերը դարձան դոմինանտ Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի հետ հարաբերություններում, եւ դա բնավ էլ հավասարակշռված չէր Հայաստանի առումով»:

Ըստ Զուրաբիշվիլու, Հայաստանի հետ շատ փոքր է առեւտրաշրջանառությունը, չկա տնտեսական զարգացման լուրջ ծրագիր: «Դա է պատճառը, որ ես անձամբ դեմ եմ եղել Ախալքալաքի երկաթգծին՝ ժամանակի սխալ ընտրության համար: Այդ երկաթգիծն ամբողջությամբ Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի շահն է, այն մի կողմ է թողնում ինչպես Հայաստանը, այնպես էլ վրացական նավահանգիստները: Կարծում եմ, ճիշտ ժամանակը չէր այդ երկաթգծի ծրագիրն իրականացնելու եւ եթե, որեւէ պատճառով, մենք գտնենք, որ անհրաժեշտ է գազի ներմուծում կամ այլ հարց, ապա մենք պետք է հավասարակշռենք ինչ-որ բան Հայաստանի ուղղությամբ եւ դա կարող է վերաբերել մեր նավահանգիստների ու Հայաստանի միջեւ հնարավոր երկաթգծին: Այս տարածաշրջանը տնտեսապես կարող է լուրջ զարգանալ միայն ինտեգրված լինելու դեպքում»:

«Մենք որպես հարեւան չենք վարում ճիշտ քաղաքականություն՝ Հայաստանին մեկուսացումից հանելու ուղղությամբ: Եվ դա ճիշտ չէ նաեւ ռազմավարական տեսանկյունից, քանի որ Հայաստանը մնում է Ռուսաստանի ձեռքերում: Դա չի նշանակում, թե մենք Հայաստանը պետք է դարձնենք Ռուսաստանի թշնամին, բայց Հայաստանը պետք է ավելի անկախ լինի միայն Ռուսաստանի բարեկամությունից, ինչը ներկա վիճակն է», հայտարարեց քալբատոնը Սալոմեն: Ի դեպ, ըստ նրա, Վրաստանը ոչ մի լուրջ քայլ չի արել միջնորդելու Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման հարցում: «Գուցեեւ ժամանակը չէ, մենք էլ ունենք մեր դժվարությունները, բայց ժամանակի որեւէ պահի համար չկա ավելի լավ միջնորդ, քան Վրաստանը, քանի որ մենք նույն տարածաշրջանի մաս ենք կազմում»:

Վրաստան-Հայաստան համագործակցությունը հավանական է էներգետիկ ոլորտում: «Վրաստանի ողջ էներգետիկ հարաբերությունները Ադրբեջանի ու Թուրքիայի հետ են: Տարածաշրջանի հավասարակշռության համար պետք է էներգետիկ կապեր ունենանք նաեւ Հայաստանի,

Վրաստանի նախկին արտգործնախարար Սալոմե Զուրաբիշվիլին

ապագայում հավանաբար նաեւ հյուսիսի՝ Ռուսաստանի հետ: Մենք միասին կարող ենք էներգետիկ մի քանի ոլորտներում համագործակցել, նախ հիդրոէներգետիկ ոլորտում: Ատոմային էլեկտրակայանի գաղափարի մասին Վրաստանի նախագահը խոսել է, բայց ես կարծում եմ, որ դա պետք է քննարկել Հայաստանի հետ: Գուցեեւ շատ պայմանականորեն, բայց միասին համագործակցության հնարավոր օրինակ կարող է լինել Մեծամորի փոխարեն նոր, համատեղ ատոմակայանի կառուցումը: Դա բանակցությունների թեմա է, այլ ոչ զուտ հայտարարությունների: Հնարավոր է համագործակցություն արդեն իսկ գործող Իրան-Հայաստան գազամուղի հետագա տարանցման կտրվածքով: Դա այսօրվա հարց չէ, բայց կարելի է սկսել խոսակցությունները հենց այսօր»:

«Կան շատ հարցեր, փաստացի, որ դրանց առնչությամբ կարող ենք էական հարաբերություններ ունենալ, դրա համար էլ ասացի, թե մեր հարաբերությունները ոչ լավ են, ոչ վատ, բայց դրանք մի քիչ դատարկ են», որակեց Զուրաբիշվիլին:

Հայոց ցեղասպանության հարցն էլ քալբատոնը Սալոմեն գիտի իր հայկական ծագմամբ ֆրանսիացի ընկերներից: «Եվ ես դեմ էի ցեղասպանությանը իրավական եւ քաղաքական մոտեցում ցուցաբերելուն: Դա պատմաբանների եւ հասարակությունների համար է հարց: Հասարակությունը պետք է ասի ճշմարտությունը: Չեմ կարծում, թե դա պետք է բերել այսօրվա քաղաքականություն, քանի որ դա կբարդացնի հարաբերությունները Թուրքիայի հետ: Հայկական սփյուռքի (ինչպիսին չունի ո՛չ Վրաստանը, ո՛չ Ադրբեջանը) աշխատանքը, էներգիան ու միջոցները, որ ծախսվում են այս ուղղությամբ, կարծում եմ, հասկանալով խնդրի բարոյական կողմը, այնուամենայնիվ, կարելի է այդ հնարավորությունները տրամադրել եվրոմիությանն անդամակցելուն, կովկասյան տարածաշրջանում ինտեգրմանը: Հայաստանի հարաբերությունները Թուրքիայի հետ որոշակիորեն հիշեցնում են Ռուսաստան-Վրաստան հարաբերությունները: Եվ ես կողմ եմ, որ հարաբերությունները նորմալացվեն»:

ՄՈՒՏՔԻ ՎԻԶԱ ՈՒ ԿԱՑՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿ

Ի գիտություն ՀՀ-ում բնակվող օտարերկրացիների

«Օտարերկրացիների մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ ՀՀ-ում գտնվող օտարերկրացիները մուտքի վիզաների եւ կացության կարգավիճակի ժամկետները կարող են երկարացնել միայն ոստիկանության անձնագրային եւ վիզաների վարչությունում (ք. Երեւան, Մաշտոցի 13ա), մինչեւ մուտքի վիզայի ավարտը՝ 2 օր, իսկ կացության կարգավիճակների դեպքում՝ 30 օր առաջ:

Օտարերկրացիների կողմից ՀՀ-ում առանց վավերական վիզայի կամ կացության կարգավիճակի բնակվելը առաջացնում է պատասխանատվություն «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ» ՀՀ օրենքի 201 հոդվածի համաձայն. տուգանքի նշանակում՝ ՀՀ-ում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի 50-ապատիկից մինչեւ 100-ապատիկի չափով:

«Օտարերկրացիների մասին» ՀՀ օրենքի 8-րդ հոդվածի համաձայն, օտարերկրացուն մուտքի վիզայի տրամադրումը (ժամկետի երկարաձգումը) մերժվում է, տրամադրված մուտքի վիզան ուժը կորցրած է ճանաչվում կամ մուտքը ՀՀ արգելվում է, եթե նա սույն օրենքը խախտելու համար ենթարկվել է վարչական պատասխանատվության եւ այդ մասին որոշման ընդունման պահից:

ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՐԳԵԼԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ
ԵՂԵՔ ՈՒՇԱԴԻՐ ԳԱԶԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

«Հայաստանի հրշեջ անվտանգության մասնագիտացված ծառայություններ» իրավաբանական անձանց միության խորհուրդը նպատակահարմարության տեսակետից հայտնում է.

- Արգելվում է օգտվել ջրատաքացուցիչից եւ ջեռուցման սարքից հեռացված քարշի, կամ քարշի բացակայության դեպքում, քանի որ այդ ժամանակ առաջանում է շմոլ / CO/ գազ: Շինությունում շմոլ /CO/ գազի 0.4-0.5 % առկայության դեպքում 10-15 րոպեի ընթացքում մարդը մահացու թունավորվում է:
- Քարշի բացակայության դեպքում անհրաժեշտ է դիմել մասնագիտական սպասարկում իրականացնող ծառայությանը:
- Քարշի առկայության դեպքում միացրեք ջրատաքացուցիչը եւ ջեռուցման սարքը՝ համաձայն գազասարքը արտադրող գործարանի կողմից տրված շահագործման հրահանգի:
- Գազասարքերի երկարատեւ օգտագործման ընթացքում անհրաժեշտ է հաճախակի օդափոխել շինությունը:
- Ծխանը ծխատարերի սառցակալումը եւ խցանումը բացառելու նպատակով անհրաժեշտ է հաճախակի ստուգել դրանց գլխամասերի վիճակը:
- Խորհուրդ չի տրվում օգտվել ջրատաքացուցիչներից ուժեղ քամիների, թանձր մառախուղի եւ տարվա առավել ցուրտ եղանակների ժամանակ:
- Մի թույլատրեք գազասարքերից օգտվել երեխաներին եւ հրահանգավորում չանցած անձանց:
- Գազի ջրատաքացուցիչների կամ ջեռուցման սարքերի միացումները ծխատար ուղիներին անհրաժեշտ է կատարել ոչ պակաս 1 մմ հաստություն ունեցող գազասարքի ծխատար կարճախողովակի տրամագծից ոչ պակաս թիթեղյա խողովակներով:

ՀՈԴՎԱԾՆ ԸՆԹԵՐՑԵԼԻՍ ԸՆԿԱԼԵՔ ՈՐՊԵՍ ՆՊԱՏԱԿԱՀԱՐՄԱՐՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱՆԿՅՈՒՆ
ՈՉ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄ

«Հայաստանի հրշեջ անվտանգության մասնագիտացված ծառայություններ» իրավաբանական անձանց միության խորհուրդ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պատմամշակութային արգելոց-թանգարանների եւ պատմական միջավայրի պահպանության ծառայություն» ՊՈԱԿ-ը (պատվիրատու) «ՊՄԱԹ ՊՄՊ ԳՀԱՊՁԲ-07/02» ծածկագրով կազմակերպում է գնանշման հարցում՝ **Թ. Թորամանյանի՝ Արեւմտյան Հայաստանի հուշարձանների (Անի մայրաքաղաքի) մատենաշարի 1-ին հատորի տպագրման աշխատանքները իրականացնելու համար:** Հրավերը ստանալու համար անհրաժեշտ է 500 ՀՀ դրամ փոխանցել «Հայէկոնոմբանկ»-ի «Պատմամշակութային արգելոց-թանգարանների եւ պատմական միջավայրի պահպանության ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի N 163008140325 հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ Երեւան, Թափրով 15. հեռ. 58 74 25, Կ. Իսահակյանին:

Հրավերն անվճար տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հաստատող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրվա ժամը 12-ը:

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀՀ բնապահպանության նախարարության ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալության կողմից՝ ՀՀ ջրային օրենսգրքի եւ ՀՀ կառավարության 07.03.03 թ. N 217-Ն եւ N 218-Ն որոշումների պահանջների համաձայն, մշակվում է «[illegible]» ՍՊԸ-ի կողմից ՀՀ Սյունիքի մարզի [illegible] համայնքի վարչական տարածքում, Որոտան գետի վրա՝ «Իշխանասար» ՓՀԷԿ-ի կառուցման ջրառի ջրօգտագործման թույլտվության նախագիծը:

Բոլոր շահագրգիռ անձինք, ովքեր կցանկանան ծանոթանալ փաստաթղթի նախագծի նախնական տարբերակին, կարող են աշխատանքային օրերին ժամը 17-18-ը դիմել ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալություն (հասցեն՝ Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ):

Հասարակայնության կողմից փաստաթղթի նախնական տարբերակի լսումը տեղի կունենա 2007 թ. դեկտեմբերի 19-ին, ժամը 16-ին, Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ:

ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալություն

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀՀ բնապահպանության նախարարության ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալության կողմից՝ ՀՀ ջրային օրենսգրքի եւ ՀՀ կառավարության 07.03.03 թ. N 217-Ն եւ N 218-Ն որոշումների պահանջների համաձայն, մշակվում է «Գ. եւ Գ. ՀԷԿ» ՍՊԸ-ի կողմից ՀՀ Սյունիքի մարզի Որոտան համայնքի վարչական տարածքում Որոտան գետի վրա էլեկտրաէներգիայի արտադրության նպատակով 3000 լ/վ ջրառի ջրօգտագործման թույլտվության նախագիծը:

Բոլոր շահագրգիռ անձինք, ովքեր կցանկանան ծանոթանալ փաստաթղթի նախագծի նախնական տարբերակին, կարող են աշխատանքային օրերին ժամը 17-18-ը դիմել ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալություն (հասցեն՝ Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ):

Հասարակայնության կողմից փաստաթղթի նախնական տարբերակի լսումը տեղի կունենա 2007 թ. դեկտեմբերի 19-ին, ժամը 16-ին, Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ:

ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալություն

Ի ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆԸ

«ԱՖԱՆ» ՍՊԸ-ն դիմել է Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովին՝ ք.Երեւանում 150-174 ՄՀց ռադիո հաճախականության տիրույթում շարժական ռադիոկապի կազմակերպման նպատակով ռադիոհաճախականության օգտագործման թույլտվություն ստանալու համար:

Հասցե՝ ք.Երեւան, Նալբանդյան 3, 1/1, հեռ. 57-77-88

www.azg.am
www.azgdaily.com

ՀՀ կենտրոնական բանկը տեղեկացնում է, որ արժութային շուկայում ձեւավորվել են հետեւյալ արտարժույթների միջին փոխարժեքները. 13.12.2007 թ.

ISO-ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Միջին փոխարժեք
USD	1	ԱՄՆ դոլար	302.36
EUR	1	ԵՎՐՈ	443.71
RUR	1	Ռուս. ռուբլի	12.37
GEL	1	Վրաց. լարի	189.26

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-29-60

Լրատվական գործունեություն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետության 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 02 Ա N 047261, տրված՝ 17.02.00 թ.:
Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Հակոբ Ավետիքյան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրված է տպագրության՝ 13.12.2007, գինը՝ 100 դրամ, տպագրվում է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարանում՝ Արշակունյաց 2: